

Landsbygdspolitik m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 34 motionsyrkanden om jordbruk och landsbygds utveckling m.m. från den allmänna motionstiden 2011. Motionerna tar upp frågor som rör bl.a. Sveriges landsbygdsprogram, reformering av EU:s jordbrukspolitik, ekologisk odling och de areella näringarna. Flertalet motionsyrkanden rör frågor där riksdagen delegerat beslutanderätten till regeringen och till de myndigheter som har särskild sakkunskap på området.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns sex reservationer och tre särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Utskottets överväganden	8
Mål för livsmedelsproduktion m.m.	8
Motionerna	8
Utskottets ställningstagande	9
Nordisk samverkan för ett hållbart jord- och skogsbruk	13
Motionerna	13
Utskottets ställningstagande	13
Djurvälfärdsersättning m.m.	14
Motionerna	14
Utskottets ställningstagande	15
Ekologisk produktion	17
Motionerna	17
Utskottets ställningstagande	17
Landsbygdsstöd för biogas	20
Motionen	20
Utskottets ställningstagande	20
Våtmarker	22
Motionen	22
Utskottets ställningstagande	22
Skogsbilvägar i landsbygdsprogrammet	23
Motionen	23
Utskottets ställningstagande	24
Tillagningskök m.m.	24
Motionen	24
Utskottets ställningstagande	25
Motioner som bereds förenklat	27
Utskottets ställningstagande	27
Reservationer	28
1. Mål för livsmedelsproduktion m.m., punkt 1 (MP)	28
2. Djurvälfärdsersättning m.m., punkt 3 (SD)	29
3. En sammanhållen strategi för mål för ekologisk jordbruksproduktion, punkt 4 (S, MP, V)	29
4. Ekologisk produktion, punkt 5 (V)	30
5. Våtmarker, punkt 7 (V)	31
6. Tillagningskök m.m., punkt 9 (MP, V)	31
Särskilda yttranden	33
1. Landsbygdsstöd för biogas, punkt 6 (S, V)	33
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (S)	34
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (V)	34
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	35

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	35
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 10	39
<i>Bilaga 3</i>	
Offentlig utfrågning om reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik	40
<i>Bilaga 4</i>	
Bilder från offentlig utfrågning om reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik	82

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för livsmedelsproduktion m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ266 av Kew Nordqvist (MP) yrkandena 1 och 2,

2011/12:MJ425 av Staffan Danielsson och Erik A Eriksson (båda C)
och

2011/12:MJ448 av Edward Riedl (M).

Reservation 1 (MP)

2. Nordisk samverkan för ett hållbart jord- och skogsbruk

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ205 av Ann-Kristine Johansson (S) och

2011/12:MJ206 av Ann-Kristine Johansson (S).

3. Djurvälståndersättning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ252 av Sven-Erik Bucht (S),

2011/12:MJ287 av Gustaf Hoffstedt (M) och

2011/12:MJ463 av Thoralf Alfsson och Per Ramhorn (båda SD).

Reservation 2 (SD)

4. En sammanhållen strategi för mål för ekologisk jordbruksproduktion

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP).

Reservation 3 (S, MP, V)

5. Ekologisk produktion

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 4 (V)

6. Landsbygdsstöd för biogas

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ376 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 8.

7. Våtmarker

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 i denna del.

Reservation 5 (V)

8. Skogsbilvägar i landsbygdsprogrammet

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ428 av Helena Lindahl och Erik A Eriksson (båda C).

9. Tillagningskök m.m.

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 17.

Reservation 6 (MP, V)

10. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 17 april 2012

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V), Staffan Danielsson (C), Kew Nordqvist (MP) och Tomas Avenborg (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas motionsyrkanden om jordbruk och landsbygdens utveckling m.m. från den allmänna motionstiden 2011. Motionerna tar upp frågor som rör Sveriges landsbygdsprogram, reformering av EU:s jordbrukspolitik, ekologisk odling och de areella näringarna. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. Av dessa tar 20 yrkanden upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Frågeställningarna har behandlats tidigare i betänkandena 2011/12: MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 2010/11: MJU16 Jordbrukspolitik m.m. och 2010/11: MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Den 21 februari 2012 anordnade utskottet en offentlig utfrågning om reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Utfrågningen har dokumenterats i *bilagorna 3 och 4* till detta betänkande.

Bakgrund

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, skog, djur, landsbygd, rennäring och samefrågor (bet. 2011/12: MJU2). Vidare omfattar utgiftsområdet även verksamhet inom utbildning och forskning. Utgiftsområdet omfattar nu 29 anslag, 2 färre än föregående år, som följd av att Fiskeriverket avvecklades den 30 juni 2011. Anslagsmedlen har övertagits av Havs- och vattenmyndigheten, som inrättades den 1 juli 2011, under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Den verksamhet som rör jordbruks- och fiskerinäringarna är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödsystem. Utgifterna för verksamheten inom både jordbruks-, landsbygds- och fiskeområdena bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. De djurfrågor som omfattas berör djur som människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård. Djur- och folkhälsa, djurskydd och viltvård behandlas under utgiftsområdet.

Verksamhet inom landsbygdsområdet syftar till att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden genom bl.a. fler och växande företag samt naturresurser som brukas utan att förbrukas. Denna verksamhet består huvudsakligen av åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013.

Inom livsmedelsområdet bedrivs verksamhet genom att regler utarbetas och kontroll utövas enligt livsmedelslagen. Därtill bedrivs verksamhet som avser att främja livsmedelssektorns konkurrenskraft och öka livsmedelsexporten.

Verksamheten inom skogsområdet är inriktad på tillsyn, inventering, uppföljning, utvärdering, rådgivning, utbildning och information. Vidare ingår framför allt miljöinriktade bidrag.

Verksamhet inom utbildning och forskning utvecklar kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans förvaltning och hållbara nyttjande av dessa. Den forskning som bedrivs inom de areella näringarna har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov.

Av utgifterna inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel finansieras 57 procent genom Europeiska garantifonden för jordbruk, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska fiskerifonden. Merparten av EU-stöden avser obligatoriska åtgärder såsom gårdsstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Dessutom tillkommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering, i huvudsak nationell finansiering av landsbygdsprogrammet och det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige.

Utskottets överväganden

Mål för livsmedelsproduktion m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om nya mål för livsmedelsproduktion och offentlig upphandling av livsmedel (C), om det svenska jordbrukets behov av likvärdiga villkor (M) och om att införa lättnader för certifierad ekologisk produktion (MP).

Jämför reservation 1 (MP).

Motionerna

Regeringen bör enligt motion 2011/12:MJ266 av Kew Nordqvist (MP) yrkande 1 snarast införa föreslagna lättnader för certifierad ekologisk produktion. En typ av företagare som det fortfarande går att förenkla och förbilliga för är den ekologiskt certifierade bonden. Frivilligt underkastar sig han eller hon växtodlings- och djurhållningskontroller för att certifiera sin ekologiska produktion. Regeringen bör också verka för att det nya jordbrukspolitiska programmet inom EU ger liknande lättnader för certifierad ekologisk produktion (yrkande 2). I samband med revideringen av EU:s jordbrukspolitik bör regeringen verka för att vanliga jordbrukskontroller som EU kräver blir lindrigare för certifierat ekologiska bönder.

Enligt motion 2011/12:MJ425 av Staffan Danielsson och Erik A Eriksson (båda C) bör nya mål fastställas för livsmedelsproduktion och offentlig upphandling av livsmedel. Det primära just nu är inte att öka andelen ekoproduktion av den sjunkande svenska produktionen, utan att få ett stopp för den ständiga produktionsminskningen totalt sett och i stället vända minskningen till en ökning.

I fråga om det svenska jordbrukets villkor och behovet av likvärdiga villkor anförs i motion 2011/12:MJ448 av Edward Riedl (M) att den fria konkurrensen på jordbruksprodukter inom Europeiska unionen i grunden är en god sak, men de olika villkor och krav som ställs i de olika medlemsländerna kan också snedvrider konkurrensen och drabba den som vill gå före när det gäller exempelvis miljöansvar och ett utbyggt djurskydd. Jordbruksmarknaden ska som andra marknader präglas av näringsfrihet, öppna marknader och frihandel, men då måste också alla aktörer, även svenska lantbrukare, få delta på lika villkor.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har godkänt följande mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23, bet. 2011/12: MJU2, rskr. 2010/11:100):

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.
- De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling.

Utskottet redovisade vid riksdagsbehandlingen av statsbudgeten för 2012 att regeringen arbetar vidare med visionen Sverige – det nya matlandet (bet. 2011/12: MJU2). Mellan 2007 och 2010 har det från landsbygdsprogrammet satsats nästan 469 miljoner kronor inom ramen för satsningen. Förädlad mat är det fokusområde inom visionen där det har betalats ut störst andel stöd inom landsbygdsprogrammet. Även inom fiskeprogrammet görs flera satsningar för att främja visionen. Under 2010 påbörjades en särskild riktad satsning inom landsbygdsprogrammet på Sverige – det nya matlandet som omfattar 160 miljoner kronor för perioden 2010–2013. Medlen fördelas till företagsstöd såsom investeringsstöd samt projektstöd och kompetensutveckling. Åtgärderna är av betydelse främst för visionens fokusområden: primärproduktion, förädlad mat och matturism. Syftet är att uppnå regeringens långsiktiga mål om att Sverige ska bli det ledande matlandet i Europa och att skapa bättre förutsättningar för jobb och tillväxt. Visionen är uppdelad i fem fokusområden: måltiden inom offentlig sektor, primärproduktion, förädlad mat, matturism och restaurang. Insatser för att nå visionen görs i huvudsak inom ramen för anslag 1:19 Konkurrenskraftig livsmedelssektor och inom landsbygdsprogrammet.

Detta arbete kommer även fortsättningsvis att främja en ökad innovationsgrad och kompetensutveckling inom livsmedelssektorn och stärka livsmedelsexporten. Genom insatser i kommunikationsstrategin för Sverige – det nya matlandet kommer visionen att lanseras internationellt. Riktade satsningar kommer att presentera svensk gastronomi och livsmedelsproduktion och därmed visa vad Sverige har att erbjuda. Sverige ska tydligare förknippas med matupplevelser i världsklass.

En stark, miljöanpassad, hållbar och konkurrenskraftig primärproduktion är en förutsättning för förverkligandet av visionen. Det är regeringens ambition att det ska finnas förutsättningar för att de företag som vill också ska ha möjlighet att växa och bli större. Regeringen har ökat satsningarna på åtgärder för att öka exporten av livsmedel från ca 5 miljoner kronor under 2007 till 20 miljoner kronor 2010. Exporten av jordbruksvaror och livsmedel ökade med 8 procent till nära 55 miljarder kronor under 2010. Exporten av jordbruksvaror och livsmedel uppgår nu till nästan 5 procent av den

totala varuexporten, vilket är mer än en fördubbling av andelen på 15 år. Också turistnäringen fortsätter att växa. Turistnäringen är sysselsättningsintensiv och bidrar till många jobb på landsbygden.

Utskottet har vidare redovisat regeringens ambition att Sverige ska vara Europas bästa land att driva företag i (bet. 2010/11:MJU16). Det ska vara enkelt, självklart och lönsamt att starta och driva företag för både kvinnor och män. Regeringen arbetar med ambitionen att svenska jordbrukare ska ha likvärdiga konkurrensförhållanden gentemot jordbrukare i övriga EU.

Landsbygdsministern har framhållit att det är viktigt att den svenska jordbruksproduktionen ges möjlighet att utvecklas (svar på interpellation 2010/11:105 och 2010/11:117 om beslut om och reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik). För att underlätta den utvecklingen måste jordbruket marknadsanpassas också i fortsättningen, så att det kan producera det som konsumenterna efterfrågar. Ytterligare reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken är nödvändiga. Det nuvarande stödsystemet försvårar en marknadsanpassning bl.a. genom att vissa stöd är kopplade till produktionen och därmed snedvrider konkurrensen på den inre marknaden. En fortsatt marknadsanpassning av jordbrukspolitiken och en utfasning av stöden kommer att underlätta tillväxt, företagsutveckling och ökad sysselsättning i jordbruket och på landsbygden.

För att tillvarata de möjligheter och den potential som finns bland svenska jordbruksföretag kallade landsbygdsministern 2010 samman näringen i en högnivågrupp för att tillsammans kunna diskutera jordbrukets konkurrenskraft (svar på skriftlig fråga 2010/11:225). Målsättningen var att identifiera åtgärder för att stärka svensk primärproduktion. Den 25 februari 2011 redovisade Landsbygdsdepartementet en sammanfattning av diskussionerna i högnivågruppen för stärkt konkurrenskraft i jordbrukets primärproduktion. Departementet har nyligen beslutat att högnivågruppen från 2010 ska få en uppföljning, och ett nytt möte planeras.

I Jordbruksverkets regleringsbrev för 2012 anges att under anslag 1:19 Konkurrenskraftig livsmedelssektor ska minst 5 miljoner kronor användas för kompetenshöjande insatser på området måltider inom offentlig sektor, vilket även ska inkludera offentlig upphandling av livsmedel. Medel kan även ges till aktörer som ska göra en inventering av nationella projekt vilka avser att stödja samverkan mellan skola och primärproduktion. Medlen betalas efter ett ansökningsförfarande ut till aktörer som ska genomföra regionala eller nationella projekt. Jordbruksverket ska samråda med Livsmedelsverket om användningen av medlen.

Den 3 maj 2011 anförde närings- och energiminister Maud Olofsson i svar på interpellation 2010/11:304 att Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen och har inom ramen för sitt tillsynsuppdrag i uppgift att tillämpa och tolka det regelverk och den praxis som finns på området. Myndigheten har även i uppgift att informera om rättsläget och tillämpningen av upphandlingsregelverket. Vidare ska verket lägga särskild vikt vid åtgärder för att underlätta för små- och medelstora företag

att delta i offentliga upphandlingar. När det gäller möjligheten att ställa krav på djurskydd i samband med upphandlingar finns det inga principiella hinder mot det. Dessa krav måste dock uppfylla upphandlingsreglernas krav på objektivitet, icke-diskriminering och likabehandling. Miljöstyrningsrådet är regeringens expertorgan inom miljöanpassad och annan hållbar upphandling. Rådet ger stöd till den offentliga sektorn, organisationer och företag genom Miljöstyrningsrådets kriterier för hållbar upphandling, miljöledning (EMAS) och miljörelaterad produktinformation (EPD). Upphandlingsreglerna bygger på EU:s direktiv om offentlig upphandling, vars grundläggande syfte är att bidra till att förverkliga den inre marknaden genom att motverka hinder mot den fria rörligheten för varor och tjänster. Genom att skapa förutsättningar för små och medelstora företags deltagande i den offentliga upphandlingen bidrar vi till att öka konkurrensen bland företagen om att få leverera mat av högsta klass.

Miljöstyrningsrådets upphandlingskriterier för livsmedel uppdaterades under 2009 och 2010. I samband med detta utökades bl.a. kraven på god djuromsorg, och kraven delades även upp i fler produktgrupper. Rådet redovisade den 15 februari 2012 i rapporten Uppföljning av Miljöstyrningsrådets livsmedelskriterier 2012, en undersökning som syftade till att ge en överblick över vilka miljökrav på livsmedel som ställs i offentlig upphandling i dag och att utreda hur Miljöstyrningsrådets livsmedelskriterier har tillämpats sedan uppdateringen 2010. Av rapporten framgår att miljökrav ställs i hög utsträckning i livsmedelsupphandlingar, men vilka typer av krav det rör sig om varierar. Oftast handlar det om krav på ett ekologiskt utbud.

Konkurrensverket konstaterar i Mat och marknad – från bonde till bord (rapport 2011:3) att konkurrensen i livsmedelskedjan i det stora hela fungerar effektivt.

I verkets rapport (2011:4) Mat och marknad – offentlig upphandling konstateras sammanfattningsvis att det finns brister i samordningen av det nationella upphandlingsstödet till offentliga beställare. Konkurrensverket stöder Statskontorets förslag om att samla den upphandlingsstödjande verksamheten i en myndighet. Vidare föreslås i rapporten en reformerad upphandlingslagstiftning där regeringen bör slopa regeln i upphandlingslagstiftningen om att upphandlande myndigheter och enheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn vid upphandling om upphandlingens art motiverar detta. Vidare bör regeringen avstå från att införa andra regler i upphandlingslagstiftningen för att påverka vad upphandlande myndigheter och enheter ska köpa, utan låta lagstiftningen förbli en ren förfarandelagstiftning. Regeringen bör också verka för att Europeiska kommissionens påbörjade översyn av EU:s upphandlingsdirektiv resulterar i bl.a. enklare regler.

Enligt uppgift diskuterades Konkurrensverkets rapporter i november 2011 med sektorns företrädare i Livsmedelssektorns strategigrupp. Rapporterna används som underlag bl.a. i arbetet med reformen av den gemen-

samma jordbrukspolitiken och i kommissionens högnivåforum för en bättre fungerande livsmedelskedja. När det gäller förslaget om en samlande myndighet som ska stötta de upphandlande myndigheterna har Socialdepartementet beslutat att utreda hur upphandlingsstödet bör samordnas i syfte att öka kompetens, tillgänglighet, enhetlighet och synlighet gentemot upphandlingsmarknadens aktörer. Denna utredning ska redovisas den 1 maj 2012.

Arbetet med förenklingar ska leda till en märkbar positiv förändring i vardagen för företagarna (bet. 2010/11:MJU16). Regeringen har tillsatt ett regelråd som ska granska alla lagförslag, så att de i fortsättningen blir så enkla som möjligt (svar på skriftlig fråga 2009/10:1025). Regeringen driver frågan om förenklingar av den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken i EU.

Regeringens mål om att sänka företagens administrativa kostnader till följd av statliga regler med 25 procent till 2010 förlängdes till 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23). För Landsbygdsdepartementets ansvarsområden har målet med 25 procents lägre administrativa kostnader uppnåtts och ett nytt mål satts upp, nämligen att företagens administrativa kostnader ska minska med 50 procent till utgången av 2014 jämfört med 2006.

Enligt Jordbruksverkets regleringsbrev för 2012 ska verket redovisa hur regelförenklingsarbetet bedrivs och lägga fram ytterligare förslag till förenklingar för företagen inom verksamhetsområdet för att uppnå en märkbar positiv förändring i företagens vardag. Särskild vikt ska läggas vid arbetet att ta fram förslag till förenklingar av EU-lagstiftningen. Uppdraget redovisades den 1 april 2012.

Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet arbetar regeringen för att förenkla företagens vardag. Certifierad ekologisk produktion ingår som en del i detta regelförenklingsarbete. Flera åtgärder kommer att leda till ett minskat regelkrångel för den ekologiskt certifierade lantbrukaren.

Regeringen arbetar även på EU-nivå för att minska den administrativa bördan för lantbrukare, inklusive de ekologiskt certifierade. I förslaget till en gemensam jordbrukspolitik för åren 2014–2020 kommer, som lagförslagen nu är utformade, dessutom den ekologiskt certifierade lantbrukaren att gynnas på flera sätt, bl.a. genom den s.k. förgröningen (direktkvalificering) och som en egen åtgärd med en egen artikel i landsbygdsförordningen.

Utskottet föreslår att motionerna 2011/12:MJ266 (MP) yrkande 1 och 2, 2011/12:MJ425 (C) och 2011/12:MJ448 (M) med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Nordisk samverkan för ett hållbart jord- och skogsbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner en gemensam nordisk målsättning för ett hållbart jord- och skogsbruk och om samverkan i Norden kring framtida jordbrukspolitik (S).

Motionerna

I fråga om en gemensam nordisk målsättning för ett hållbart jord- och skogsbruk anförs i motion 2011/12:MJ205 av Ann-Kristine Johansson (S) att vi behöver göra gemensamma ansträngningar för att hitta gemensamma nordiska målformuleringar baserade på vad vi ska använda marken till och om vi ska satsa på produktion av livsmedel eller bioenergi och bränsle – eller både och. Vidare bör vi enligt motion 2011/12:MJ206 av Ann-Kristine Johansson (S) samverka i Norden kring en framtida jordbrukspolitik. Norden har mycket gemensamt, och det finns stora vinster i att tillsammans driva på mot ett långsiktigt hållbart jordbruk med tydlig inriktning på stark djurskyddslagstiftning och god djurvälstånd. I Norden finns också områden med tuffa odlingsbetingelser, och det är viktigt att säkra en långsiktigt hållbar produktion av livsmedel även inom dessa områden.

Utskottets ställningstagande

Enligt budgetpropositionen för 2012 är arbetet med miljö- och klimatfrågorna högt prioriterat inom Nordiska ministerrådet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23, bet. 2011/12:MJU2). Anslag 1:3 Internationellt skogssamarbete används bl.a. för närområdessamarbete i skogsfrågor inom Östersjöregionen och nordiskt samarbete. Även en del av anslag 1:20 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m. avser nordiskt samarbete.

Enligt uppgift från Landsbyggsdepartementet sker en stor del av det nordiska samarbetet inför och i samband med EU:s ministerrådsmöten, och då med EU-medlemmarna Danmark och Finland. Ett viktigt sådant samarbete på senare tid var det som Sverige hade tillsammans med Finland om det nu aktuella förslaget om förgröning av direktstöd, där Sverige och Finland presenterade ett gemensamt förslag om anpassning till vårt nordiska klimat. Utskottet konstaterar att inom Nordiska ministerrådet är vissa länder EU-medlemmar och andra inte, vilket gör att frågor om en gemensam nordisk jordbrukspolitik blir komplicerade.

Det finns dock områden där de nordiska länderna samarbetar, t.ex. när det gäller de nordiska näringsrekommendationerna (bet. 2011/12:MJU2). Nordiska ministerrådet har utsett en arbetsgrupp som ska se över och vid behov uppdatera den fjärde upplagan av de nordiska näringsrekommendationerna som utfärdades 2004. Vidare fortsätter arbetet inom Nordiska

ministerrådet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk med att profilera Norden som en global aktör för att möta de stora utmaningarna globalisering och klimatförändringar. En viktig fråga är det nordiska samarbetet inom den gemensamma institutionen Nordiskt Genresurscenter (Nordgen), placerad i Alnarp. Vidare ingår forskningsprogrammet Belysning av konsekvenserna av klimatförändringarna på naturresurser i Norden enligt uppgift från Landsbyggsdepartementet som en del i de nordiska statsministrarnas initiativ Globaliseringsinitiativet.

Det finns även gemensamma intressen hos de nordiska länderna för ett odlingsmaterial som är anpassat till de särskilda förhållanden som råder i Norden och även för möjligheter till samordning och ansvarsuppdelning (bet. 2010/11:MJU16). Detta samarbetsprojekt ska främst ägnas åt s.k. pre-breeding (förförädling där nya egenskaper förs in i en anpassad genetisk bakgrund, för att sedan förädlas till nya växtsorter) och metodutveckling. Samarbetet ska ske inom ramen för ett offentligt-privat partnerskap där en koppling till de initiativ som tagits inom Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ska göras och samordningen ske i Nordiskt Genresurscenter.

Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2011/12:MJ205 och 2011/12:MJ206 (båda S). Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Djurvälfärdsersättning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om djurvälfärdsersättning (M, SD) och om stödområdesindelningen för jordbruk (S).

Jämför reservation 2 (SD).

Motionerna

Regeringen bör enligt motion 2011/12:MJ252 av Sven-Erik Bucht (S) snart ta initiativ till en förändring av stödområdesindelningen för jordbruk i östra Norrbotten. Antalet mjölkproducenter i bl.a. Haparanda och Kalix kommuner minskar drastiskt. Den utveckling som nu sker med nedläggning av ett stort antal jordbruksföretag beror till stor del på den felaktiga stödområdesindelningen som råder inom ovan nämnda geografiska områden. Stödområdesindelningen ska vara en kompensation för de merkostnader och det klimat som råder inom ett geografiskt område. I detta fall är jordbruken placerade i stödområde 2A, trots att ett flertal utredningar och parametrar tydligt påvisar att stödområde 1 vore det rätta med de förutsättningar som råder i fråga om kostnader och klimat.

Näringsvillkoren för svensk grisuppfödning bör förbättras, enligt motion 2011/12:MJ287 av Gustaf Hoffstedt (M). Det europeiska regelverket för grisuppfödning närmar sig nu svenska djuromsorgsnivåer, och det är vik-

tigt att framtida myndighetsbeslut inte urholkar den svenska grisproduktions konkurrenskraft. I budgeten för 2012 avsätts ca 440 miljoner kronor de nästkommande fem åren i en särskild djurvälståndersättning där bl.a. 30 miljoner kronor ingår som investeringsstöd för grisproducenter. Det är viktigt att de avsatta pengarna kommer till användning så att den svenska grisnäringen behåller konkurrenskraften.

I motion 2011/12:MJ463 av Thoralf Alfsson och Per Ramhorn (båda SD) anförs att Sverigedemokraterna värnar den svenska mer ambitiösa djurskyddslagstiftningen, men motionärerna inser samtidigt svårigheterna att konkurrera med andra producenter i EU med dessa pålagor. Därför vill Sverigedemokraterna rikta en särskild djurvälståndersättning till svenska grisuppfödare. Att förslaget riktas endast till grisnäringen är för att situationen är så pass akut, men på sikt är det rimligt att alla djuruppfödare får del av ett generellt djurvälståndsbidrag när lagstiftningen tvingar fram högre kostnader.

Utskottets ställningstagande

Djurvälståndersättning

I budgetpropositionen för 2012 redovisades att regeringen kommer att se över möjligheterna att stärka djurvälstånden i svensk grisnäring med hjälp av insatser inom landsbygdsprogrammet (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23, bet. 2011/12:MJU2). Regeringen överlämnade den 19 december 2011 ett förslag till djurvälståndersättning för sugor till EU-kommissionen (regeringsbeslut den 10 november och den 1 december 2011). I samma programändring har också investeringsstöd för att uppfylla de krav på minskad spaltvidd som ställs i artikel 3 i rådets direktiv 2008/120/EG angetts som ett prioriterat område för investeringsstöd.

EU-kommissionen kommer att inom sex månader behandla ändringen, exklusive den tid som medlemsstaterna utnyttjar för svar på eventuella frågor och kompletteringar på programändringen. Ett slutligt beslut om programändring från kommissionen väntas under juni 2012. En stärkt djurvälstånd kommer enligt budgetpropositionen att leda till förbättrad konkurrenskraft inom grisnäringen och skapa mervärden för konsumenterna.

Utskottet föreslår att motionerna 2011/12:MJ287 (M) och 2011/12:MJ468 (SD) med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Som införs i budgetpropositionen för 2012 regleras villkoren för stöd till jordbruket i norra Sverige i Sveriges anslutningsfördrag med EU (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23). Den produktion som är stödberättigande har successivt minskat sedan 1995, och det är i de mest glesbygdsdominerade inlands- och skogsområdena som tillbakagången är störst. I dessa områden minskar såväl antalet jordbruksföretag som jordbruksproduktionen medan jordbruksföretagen är mer livskraftiga i bygder med något bättre naturgivna förutsättningar.

Stödområdesindelning

Stödområdesindelningen finns fastlagd i Landsbygdsprogram för Sverige 2007–2013. För att ändra indelningen krävs en ändring av programmet och ett beslut av EU-kommissionen. I juli 2010 godkände kommissionen Sveriges förslag om ändringar av det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Förslaget innebär förenklingar och större flexibilitet i utformningen av stödet. Under 2010 höjdes ersättningsnivåerna med ca 6 miljoner kronor jämfört med 2009. Trots detta sjönk emellertid den samlade produktionsvolymen i norra Sverige för alla jordbruksprodukter och särskilt för mjölk. Den tidigare oberoende utvärderingen har dock visat att stödet är betydelsefullt för jordbruket och landsbygden i norra Sverige och dess möjligheter att övervinna naturgivna nackdelar samt medverkar till att bevara odlingslandskapet och dess miljövärden. Regeringen avser även att, i samband med det nya regelverket för EU:s jordbrukspolitik efter 2013, göra en översyn som kan föranleda ändringar inom det nationella stödet.

Inom ramen för förslaget till en ny landsbygdsförordning för åren 2014–2020 (KOM(2011) 627) ingår även förslag till vissa ändringar i fråga om stöd till områden som påverkas av naturliga begränsningar, s.k. kompensationsbidrag till mindre gynnade områden. Då förslagen enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet även kan komma att påverka det nationella stödet till norra Sverige och den nationella stödområdesindelning som gäller för närvarande, avvaktar regeringen vad som framkommer vid förhandlingarna om en ny landsbygdsförordning innan man tar ställning till vilka ändringar av stödområdesindelningen som bör göras.

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson anförde den 16 december 2010 (svar på fråga 2010/11:146) att det för närvarande pågår en översyn av vilka områden inom EU som ska klassas som mindre gynnade områden, dvs. vilka områden som kan komma i fråga för det s.k. kompensationsbidraget. Denna översyn beräknas vara klar så att ändringar kan träda i kraft 2014. Det är inte aktuellt att justera stödområdesindelningen inom landet förrän den övergripande klassificeringen på EU-nivå är färdig. En eventuell justering av stödområdesindelningen i östra Norrbotten kommer därför inte att vara aktuell förrän 2014. Utskottet föreslår att motion 2011/12: MJ252 (S) lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet.

Ekologisk produktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att utarbeta en sammanhållen strategi för att nå de uppsatta målen för ekologisk jordbruksproduktion (MP) och om att den ekologiska produktionen ska öka (V).

Jämför reservationerna 3 (S, MP, V) och 4 (V).

Motionerna

Enlig kommittémotion 2011/12:MJ238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) bör en ny sammanhållen strategi utarbetas för att nå de uppsatta målen för ekologisk jordbruksproduktion. Statens insatser för jordbruksnäringen, t.ex. i form av ersättningar och bidrag från landsbygdsprogrammet, forskning, utbildning, slopade krav på avgiftsfinansiering av tillsyn, marknadsföringsinsatser m.m. bör inriktas på att främja en omställning till ekologisk produktion. Ersättningsnivåer till ekologiskt certifierade producenter bör ses över. Ett särskilt omställningsstöd kan behövas.

Den ekologiska produktionen bör fördubblas till 2015 och konsumtionen av ekologisk mat inom den offentliga sektorn bör uppgå till minst 25 procent 2015 enligt kommittémotion 2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4. Inom ekologisk produktion används inte vare sig handelsgödsel eller bekämpningsmedel. Enligt färsk forskning från Sveriges lantbruksuniversitet medför rätt utförd ekologisk odling mindre avgångar av kväve och fosfor.

Utskottets ställningstagande

De fastställda målen för ekologisk produktion och konsumtion sträckte sig t.o.m. 2010. De mål som fastställdes för 2010 är att den certifierade ekologiska odlingen vid utgången av 2010 bör uppgå till minst 20 procent av landets jordbruksmark, att den certifierade ekologiska produktionen av mjölk, ägg och kött från idisslare bör öka markant, att den certifierade produktionen av griskött och matfågel bör öka kraftigt och att inriktningen bör vara att 25 procent av den offentliga konsumtionen av livsmedel ska avse ekologiska livsmedel 2010 (prop. 2005/06:88, bet. 2005/06:MJU20, rskr. 2005/06:390). De medel som avsätts för att stimulera den ekologiska produktionen finansieras huvudsakligen via landsbygdsprogrammet som gäller t.o.m. 2013 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23).

Miljö- och jordbruksutskottet har genomfört ett uppföljningsprojekt om ekologiskt jordbruk (bet. 2010/11:MJU2). Uppföljningen har inriktats på att kartlägga vilka olika insatser staten gör för att stimulera den ekologiska produktionen och den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel, vilka resultat dessa insatser har haft och vilka problem och möjligheter som finns när det gäller den fortsatta utvecklingen (se Uppföljning av eko-

logisk produktion och offentlig konsumtion, 2010/11:RFR1). Utskottet har funnit att konsumenternas efterfrågan på ekologiska livsmedel har ökat starkt under senare år. Utvecklingen av den ekologiska produktionen har också varit starkt positiv. Av redovisningen framgår att målen för den ekologiska produktionen av mjölk, ägg, nöt, gris och matfågel har uppnåtts. Däremot har inte målet om att 20 procent av jordbruksmarken ska vara certifierad som ekologisk liksom målet om att 25 procent av den offentliga sektorns livsmedelskonsumtion ska vara ekologisk 2010 uppnåtts. Frågan om att formulera nya mål för den ekologiska produktionen och den offentliga sektorns konsumtion av ekologiska livsmedel efter 2010 bör, enligt utskottets mening, analyseras vidare. I väntan på att en sådan analys genomförs kan de nuvarande målen kvarstå.

Det framgår av Landsbygdsprogram för Sverige 2007–2013 (bet. 2011/12: MJU2) att den ekologiska produktionen i Sverige är stor i ett internationellt perspektiv. Den ekologiska produktionen är ett led i utvecklingen av en uthållig livsmedelsproduktion och bidrar till flera miljömål, särskilt eftersom inte kemiska växtskyddsmedel används i produktionen. Ekologiskt jordbruk innebär odling och djurhållning där man strävar efter miljöhänsyn, resurshushållning och en hög självförsörjningsgrad. Ekologisk produktion och förädling av ekologiska produkter samt annan produktion med mervärden kan också skapa förutsättningar för nya företag på landsbygden. Genom axel 2 i landsbygdsprogrammet kan brukare av åkermark och betesmark få ersättning för ekologisk odling eller ekologisk djurhållning respektive resursbevarande produktion med ekologisk inriktning, om de uppfyller villkoren för ekologiska produktionsformer. Omfattande revideringar gjordes under 2009 av landsbygdsprogrammets axel 2, vilket har inneburit höjda ersättningsnivåer både för de befintliga insatserna och för fyra nya insatser. De ersättningar som har reviderats omfattar framför allt insatser för förbättrad vattenkvalitet och insatser för bevarande av biologisk mångfald i ängs- och betesmarker samt ersättning för certifierad ekologisk produktion.

Dåvarande jordbruksministern har redovisat att den kraftigaste stimulansåtgärden för ekologisk produktion som vi har i dag är den miljöersättning för ekologiska produktionsformer som finns inom ramen för landsbygdsprogrammet där vi årligen betalar ut ca 0,5 miljarder kronor till jordbrukare som bedriver ekologisk produktion (svar på interpellation 2007/08:80). För offentlig konsumtion av ekologiska livsmedel är det främst offentliga aktörer som har ett ansvar att ställa krav i samband med upphandlingar. Det är viktigt att beslutsfattare på lokal och regional nivå ger sina tjänstemän mandat och medel att köpa in ekologiska livsmedel. Regeringen ser dock inte att det bara är genom statliga ekonomiska åtgärder som man kan och ska verka för en ökad produktion och konsumtion av ekologiska produkter. Utvecklingen måste komma från de aktörer som verkar på marknaden, och konsumenternas efterfrågan är helt avgörande för utvecklingen.

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2012 framgår att av anslag 1:19 Konkurrenskraftig livsmedelssektor får 6 miljoner kronor avse åtgärder i syfte att främja ekologisk livsmedelsproduktion. Vidare får anslag 1:23 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket användas för försöks- och utvecklingsverksamhet relaterad till ekologisk produktion. I landsbygdsprogrammet för åren 2007–2013 finns mål för den ekologiska produktionen fram till 2013 som till stor del motsvarar 2010 års produktionsmål. Huvuddelen av de medel som avsätts för att stimulera den ekologiska produktionens miljöeffekter finansieras via landsbygdsprogrammet.

Utskottet konstaterar att staten finansierar och genomför insatser i syfte att utveckla och effektivisera den ekologiska produktionen (bet. 2010/11: MJU2). Insatserna görs i form av forskning, utveckling, rådgivning och kunskapsspridning. Dessa insatser har bidragit till utvecklingen av den ekologiska produktionen. Framsteg som görs inom ekologisk produktion när det gäller att nå ökad produktivitet utan användning av tillsatsmedel i form av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel kan bidra till att utveckla hållbara produktionsmetoder inom konventionell produktion. Staten bör, enligt utskottets mening, fortsätta att satsa på kunskapsutveckling inom ekologisk produktion. Till exempel är det viktigt med utveckling av arter och grödor anpassade till ekologisk produktion i det svenska klimatet.

Antalet företag inom livsmedelssektorn med småskalig produktion och t.ex. gårdsförsäljning ökar. Företagen har gynnats genom ökad efterfrågan på ekologiska produkter och mat med lokal prägel (bet. 2011/12: MJU2). Försäljningen av ekologiska livsmedel ökade med 14 procent under 2009. Enligt Jordbruksverkets statistik nådde den ekologiska produktionen inte upp till de tidigare gällande målen, och den inhemska efterfrågan är betydligt större än produktionen, vilket innebär omfattande import av ekologiska livsmedel.

Genom beslut den 6 oktober 2011 uppdrog regeringen till Statens jordbruksverk att analysera behov och utformning av nya mål för ekologisk produktion i det kommande landsbygdsprogrammet för åren 2014–2020. Jordbruksverket ska utreda samt föreslå åtgärder som behövs för ekologisk produktion. I tillämpliga delar ska uppdraget utföras efter samråd med berörda myndigheter och organisationer. Uppdraget ska redovisas som en del i rapporteringen av tekniskt underlag inför kommande landsbygdsprogram i enlighet med verkets regleringsbrev för budgetåret 2011, dvs. senast den 30 maj 2012.

Utskottet har tidigare uttalat (2010/11: MJU16) att marknaden för ekologiska produkter på sikt kommer att kunna utvecklas på egna villkor och välkomnar en ökad marknadsanpassning av den ekologiska produktionen. Motionerna 2011/12: MJ238 (MP) och 2011/12: MJ282 (V) yrkande 4 bör med vad som anförts och i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet lämnas utan vidare åtgärd.

Landsbygdsstöd för biogas

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en översyn av reglerna för landsbygdsstöd för biogassatsningar (S).

Jämför särskilt yttrande 1 (S, V).

Motionen

Regeringen behöver enligt kommittémotion 2011/12: MJ376 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 8 se över och komplettera reglerna för landsbygdsstöd för biogassatsningar. Det finns i dag stödmöjligheter via landsbygdsprogrammet men för många lantbrukare har investeringar i tillkommande infrastruktur, som ledningar till uppgraderingsanläggningar, blivit ett hinder. I det förslag till ändrat landsbygdsprogram som nu bereds ökas anslaget för biogas, vilket bör möjliggöra att sådana investeringar kommer på plats.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om att underlätta etableringen av mindre biogasanläggningar erbjuder Landsbygdsprogram för Sverige 2007–2013 stora möjligheter att stödja och utveckla produktion och förädling av förnybar energi, exempelvis genom investeringsstöd för biogasproduktion (bet. 2010/11: MJU12). Regeringen har beslutat att inom ramen för landsbygdsprogrammet förstärka möjligheterna att ge stöd till investeringar kopplade till biogasproduktion på totalt 200 miljoner kronor under perioden 2009–2013. Ytterligare medel har gjorts tillgängliga för perioden 2010–2013. Satsningen syftar till att minska utsläppen av växthusgaser och förbättra förutsättningarna för tillväxt, innovation och nya jobb på landsbygden (prop. 2010/11:1 utg.omr. 21). Den har också ökat intresset för att producera biogas på gårdsnivå (bet. 2010/11: MJU2).

Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet ingår frågan om stöd till biogasanläggningar i regeringens och de statliga myndigheternas arbete med regelförenklingar. Jordbruksverket ser kontinuerligt över stödhanteringen och driver projekt tillsammans med länsstyrelserna. Man arbetar bl.a. med att förenkla ansökningsförfarandet och ärendehanteringen.

Som ett led i regeringens arbete med att Sverige ska bli oberoende av fossila bränslen har ett förslag till biogasstrategi tagits fram (ER 2010:23). Den sektorsövergripande biogasstrategin redovisades den 31 augusti 2010. Förslaget till biogasstrategi har utarbetats av Energimyndigheten i samråd med Jordbruksverket och Naturvårdsverket. Enligt förslaget prioriteras i första hand de substrat som innebär att kretsloppet kan slutas, dvs. avfallsprodukter. Biogasproduktion ur gödsel kompenseras för sin klimat- och miljönytta med ett särskilt produktionsstöd eller en s.k. metanreducerings-

ersättning på 20 öre/kWh producerad energi från stallgödsel. Vidare föreslås att Jordbruksverket får i uppdrag att utreda vidare hur tilläggsersättningen inom miljöersättningen för vallodling kan omfatta även vall som används till biogasproduktion.

Strategin spänner över allt från insamling av matavfall, samhällets avfallsströmmar, styrmedel i energipolitiken och växtnäringens återföring till Sveriges transportinfrastruktur. I den tvärsektorielle biogasstrategin identifieras olika gemensamma prioriteringar och flaskhalsar. Enligt uppgift från Näringsdepartementet har rapporten och de 30 konkreta förslag och slutsatser som myndigheterna redovisade remissbehandlats. Förslagen och slutsatserna har stor spännvidd, inte bara i fråga om graden av konkretion och politikområde, utan också när det gäller vilken målgrupp slutsatserna vänder sig till. Flera av förslagen har också sådan karaktär att de inte är unika för biogas utan kan ses som allmänt främjande av förnybar energi, t.ex. förslaget att införa ett system för nettodebitering av grön el. Flertalet av förslagen och slutsatserna har helt eller delvis tillvaratagits i diverse relevanta processer inom de departement eller myndigheter som berörs.

Av budgetpropositionen för 2012 framgår att 23 biogasanläggningar i december 2010 hade beviljats investeringsstöd med ett totalt belopp om ca 39 miljoner kronor (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23). Energiproduktion från biomassa ökar och det beror till stor del på en ökad produktion och användning inom skogssektorn. Trenden är att jordbruksprodukter såsom halm, blast och gödsel alltmer används till bioenergiproduktion. Satsningen på investeringsstöd inom landsbygdsprogrammet för biogasproduktion har ökat intresset för att producera biogas på gårdsnivå, och en stadig uppgång av ansökningar noteras.

Det finns möjlighet inom landsbygdsprogrammet att ge stöd till biogasanläggningar som även omfattar uppgraderingsanläggningar och vissa ledningar, dvs. anslutningsledningar. Det är enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet och Länsstyrelsen i Västra Götaland länsstyrelserna som gör prioriteringar mellan olika ansökningar och om vad som ska omfattas av stödet. Stöd till biogasanläggningar riktar sig till jordbruksföretag och kan ges i landsbygdsprogrammet inom åtgärderna Modernisering av jordbruksföretag och Diversifiering av jordbruksföretag. Det måste finnas en koppling till jordbruksföretaget; en gräns har därför dragits som innebär att ledningar som mer är att betrakta som viktiga för infrastrukturen inte omfattas.

Med stöd av 8 a § förordningen om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder (2007:481) har Jordbruksverket utformat en nationell genomförandestrategi för investeringar i biogasanläggningar. Enligt strategin ingår anslutningsledningar som komponenter i produktionsprocessen, och de är därmed stödberättigade.

Som utskottet tidigare har redovisat beslutade regeringen i höstas om ändringar av Sveriges landsbygdsprogram. Ändringen innebär även att biogasproduktion hanteras under gruppundantagsförordningen [(EG) nr

800/2008] och inte längre under förordningen om stöd av mindre betydelse [(EG) nr 1998/2006], vilket betyder en väsentligt högre stödnivå. Programändringen har skickats till kommissionen för godkännande, vilket förväntas ske i juni 2012, och först därefter kan Sverige tillämpa de beslutade ändringarna.

Utskottet anser att motion 2011/12:MJU376 (S) yrkande 8 i allt väsentligt tillgodosetts med vad som anförts. Motionen bör därför lämnas utan vidare åtgärd i denna del.

Våtmarker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utveckla våtmarker (V).

Jämför reservation 5 (V).

Motionen

Enligt kommittémotion 2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 delvis bör lantbrukare uppmuntras att där det lämpar sig utveckla våtmarker som ska kunna fånga upp näringen. Jordbrukssektorn bör områdesvis genom t.ex. våtmarker, dammar, musselodlingar och syresättning åläggas att reducera bidraget av närsalter till havet utifrån sin andel av den totala belastningen. Enskilda jordbrukare bör kunna välja de metoder som ger störst miljönytta oavsett var i systemet insatserna görs.

Utskottets ställningstagande

Inom ramen för Landsbygdsprogram för Sverige 2007–2013 finns i dag möjlighet att få ersättning för anläggning och restaurering av våtmarker och våta marker och för skötsel av dessa. Ersättning ges inom åtgärden Biologisk mångfald och kulturmiljöer i betesmarker, slåtterängar och våtmarker för en del av kostnaderna för att etablera eller restaurera våtmarker i jordbrukslandskapet. Våtmarken ska bevaras i minst 20 år. Ersättning för skötsel av våtmarker kan ges till våtmarker som har anlagts eller restaurerats 2007 eller senare. För att upprätthålla en hög miljönytta i våtmarken krävs röjning av sly, underhåll och vid behov byte av rör och brunnar, rensning av in- och utlopp, att oönskad vegetation på dammvallar tas bort och att vattenväxter, t.ex. vass och kavedun, skördas samt att växtmaterialet tas bort. Dammvallar, brunnar och andra anläggningar som är nödvändiga för att bevara våtmarkens funktion ska underhållas. Det är förbjudet att gödsla, sprida kemiska växtskyddsmedel och kalka i en våtmark. Fisk-

och kräftodling i våtmarker kan förbjudas. Vidare betalas ersättning ut för att anlägga skyddszoner på erosionsbenägen mark som inte ligger i anslutning till vattendrag, t.ex. runt dräneringsbrunnar.

Utöver detta finns ett särskilt stöd till att anlägga fosforreducerande dammar som är något annorlunda utformade än våtmarker. Anläggningen av dammar för sedimentation av fosfor ger en möjlighet att avskilja sådan fosfor som förlorats från åkermarken. Dessa dammar har en mindre yta än vanliga våtmarker och utformas så att partiklar kan sedimentera för att motverka att bottenmaterialet slammar upp och transporteras ut.

Som framgår av budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 23) genomfördes under 2010 tre större ändringar av landsbygdsprogrammets axel 2. Ytterligare medel tillfördes axel 2 för perioden 2010–2013 som ett led i genomförandet av den s.k. hälsokontrollen. Dessa medel har riktats mot insatser för att förbättra vattenkvaliteten, bl.a. genom att öka anläggningstakten av våtmarker. Förstärkningen omfattar också den biologiska mångfalden i landets mest värdefulla ängs- och betesmarker. Resultatet har blivit att arealen ängs- och betesmarker har ökat något sedan 2009. Dessutom höjdes ersättningsnivåerna inom axel 2 genom omprioriteringar mellan programmets insatser.

Syftet med motion 2011/12:MJ282 (V) yrkande 5 delvis bör med det anförda i allt väsentligt vara tillgodosett. Motionen kan därför lämnas utan vidare åtgärd.

Skogsbilvägar i landsbygdsprogrammet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att byggande och underhåll av skogsbilvägar bör inordnas i landsbygdsprogrammet (C).

Motionen

Enligt motion 2011/12:MJ428 av Helena Lindahl och Erik A Eriksson (båda C) bör behovet av att bygga och underhålla skogsbilvägar inordnas i landsbygdsprogrammet. En viktig samverkan mellan skogsägare när det gäller terrängtransporter i skogen sker oftast genom byggande av skogsbilvägar. Detta är en mycket angelägen miljöåtgärd då den minskar den totala transportlängden och även den skogsareal som tas i anspråk för vägar i skogen. Det är ett angeläget allmänt samhällsintresse att åtgärder som att bygga och underhålla skogsbilvägar inordnas i landsbygdsprogrammet, och att stöd betalas ut för denna samverkan.

Utskottets ställningstagande

Skogsstyrelsen är i dag skyldig att i vissa angivna fall avslå en ansökan om avverkningsstillstånd i samband med tillståndsprövningen, t.ex. om återväxten inte kan tryggas, om avverkningen avser skog på mark som i genomsnitt inte kan producera minst 1 m³ virke om året per hektar samt avverkning för byggande av skogsbilväg, om nyttan av vägen för skogsbruket inte motsvarar kostnaden för den eller om den inte kan passas in i en vägnätsplan (bet. 2009/10:MJU28).

Den fråga som tas upp i motionen kan komma att beaktas i det tidigare nämnda arbetet inför nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020. De legala förutsättningarna för landsbygdsprogrammet under kommande programperiod är ännu inte på plats. När det gäller utformningen av ett framtida svenskt landsbygdsprogram kommer Jordbruksverket i slutet av maj 2012 att avrapportera ett uppdrag att utarbeta ett tekniskt underlag som stöd i programarbetet. Det kommer dock inte vara ett färdigt programförslag, bl.a. beroende på att varken legala eller finansiella förutsättningar för programmet ännu är slutförhandlade. Arbetet med att utforma dessa regelverk pågår för närvarande, bl.a. granskas kommissionens förordningsförslag i den aktuella rådsarbetsgruppen och i Europaparlamentet. Därefter kommer också mer detaljerade regelverk att utvecklas i form av s.k. genomförandeakter och delegerade akter. Frågan om ett eventuellt stöd till skogsbilvägar i ett kommande landsbygdsprogram kommer, precis som andra frågor om programinnehåll på detaljerad nivå, att diskuteras och vägas mot andra angelägna satsningar i ett senare skede när arbetet med lagstiftning och budgetförutsättningar kommit längre.

Utskottet föreslår att motion 2011/12:MJ428 (C) lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Tillagningskök m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om tillagningskök, offentlig upphandling samt ekologisk och närproducerad mat (MP).

Jämför reservation 6 (MP, V).

Motionen

I motion 2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 17 anförs att ett stort problem är den kontinuerliga nedläggningen av tillagningskök i skolor, på sjukhus och äldreboenden. Köken stängs och ersätts med mottagningskök där färdiglagad mat bara värms upp före servering. I stället lagas maten i stora industrialläggningar och den färdiglagade maten transporteras långa sträckor. Tillagningsköken behövs för att man ska kunna välja

närproducerade råvaror. Miljöpartiet har drivit förslag om skolkökslyft och att man i den offentliga upphandlingen ska ställa krav som gynnar lokal matproduktion.

Utskottets ställningstagande

Genom beslut den 13 oktober 2011 uppdrog regeringen åt Livsmedelsverket att i samverkan med Statens skolverk stödja arbetet med näringsriktig skolmat och skolmåltidens utformning. Satsningen ska utgå från den nya skollagens (2010:800) bestämmelse om näringsriktig skolmat (10 kap. 10 §). I uppdraget ingår att utforma en informationssatsning om näringsriktig skolmat och målgruppsanpassade utbildningar till ansvarig personal inom skolkök samt till kostchefer, konsulter och ansvariga för upphandling av mat i kommunerna. Syftet med utbildningen ska vara att stärka arbetet med näringsriktig mat och skolmåltidens utformning. Även privata aktörer ska ges möjlighet att gå utbildningen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 12 mars 2014. En utvärdering av utbildningsinsatserna ska ingå i slutredovisningen. Livsmedelsverket ska också i samband med årsredovisningen 2012 lämna en rapport om hur uppdraget genomförts.

Landsbygdsministern har uttalat (svar på interpellationerna 2009/10:72 och 86) att det är angeläget att barn och gamla ska få bra mat i skolan och i särskilda boenden. Bra offentlig mat är också ett av fem prioriterade områden i regeringens vision Sverige – det nya matlandet. Det är i dag kommuner och landsting som ansvarar för att den mat som serveras vid skolor och särskilda boenden är såväl god som nyttig. Här är den offentliga upphandlingen viktig. Men det är också viktigt att det finns engagerad och utbildad personal och att de politiker som styr kommunen eller landstinget engagerar sig i matfrågorna. Vid en offentlig upphandling finns möjlighet att ställa allmänna krav, men det finns även utrymme för att ställa särskilda kvalitetskrav på de produkter som ska köpas in, t.ex. särskilda krav på djuromsorg. Sådana krav måste dock vara icke-diskriminerande, proportionerliga och förutsägbara. Det måste också finnas en möjlighet att göra en verklig kontroll av att kraven uppfylls. Att ställa krav på att produkten ska komma från Sverige och inget annat land strider mot en av hörnpelarna i Europeiska unionen. Samma sak gäller om man ställer krav på att den ska vara t.ex. närproducerad, vilket i regel också skulle vara diskriminerande och handelshindrande.

Det är i dag möjligt att ge goda förutsättningar för lokala, och många gånger mindre, företag att lämna anbud. Ett sätt är att dela upp upphandlingen så att fler aktörer har möjlighet att lägga anbud. På så sätt blir det en bättre konkurrens och ett större utbud. Ett annat sätt är att leverantörerna bara behöver leverera till ett ställe i en kommun och slipper sköta distributionen till alla förskolor, skolor och särskilda boenden. Från det cen-

trala leveransstället distribueras sedan matvarorna till alla platser de ska till i kommunen. Detta system ökar förutsättningarna för mindre, lokala leverantörer och blir också bättre ur energisynpunkt.

Det finns även möjlighet för kommunerna att vända sig till Miljöstyrningsrådet som länge har arbetat med vägledning för en hållbar offentlig upphandling och som ger stöd och råd till kommunerna inom detta område (brevsvar den 28 juni 2011). Rådet har fått medel för att sprida information om offentlig upphandling av livsmedel. I dag är Konkurrensverket den myndighet som har tillsynsansvaret för lagen om offentlig upphandling.

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2012 framgår att av anslag 1:19 ska minst 5 miljoner kronor användas för kompetenshöjande insatser på området måltider inom offentlig sektor, vilket även ska inkludera offentlig upphandling av livsmedel. Medel kan även ges till aktörer som ska göra en inventering av nationella projekt som är avsedda att stödja samverkan mellan skola och primärproduktion. Medlen utbetalas efter ansökningsförfarande till aktörer som ska genomföra regionala eller nationella projekt. Jordbruksverket ska samråda med Livsmedelsverket om användningen av medlen. Enligt uppgift har Miljöstyrningsrådet sökt och fått bidrag för ett projekt om kompetensutveckling på området offentlig upphandling av livsmedel. Även Hushållningssällskapet har fått medel för detta ändamål.

Utskottet vill redovisa att Sigtuna kommun har ställt vissa djurskyddskrav i en upphandling som har prövats av Kammarrätten i Stockholm (dom den 23 februari 2012, mål nr 2841-11). Domstolen anför att klaganden inte har visat att kommunens produktkrav om antibiotika, transport till slakt och slaktmetod är otillåtna enligt lag (2007:1091) om offentlig upphandling. I domen konstaterar kammarrätten att kommunens krav om antibiotikaanvändning m.m. är mer långtgående än EU-regleringen men att kraven är möjliga att kontrollera.

Genom beslut den 9 september 2010 uppdrog regeringen åt en särskild utredare att utvärdera upphandlingsregelverket ur ett ekonomiskt och samhällspolitiskt perspektiv. Syftet är att utreda om upphandlingsreglerna i tillräcklig utsträckning möjliggör för upphandlande myndigheter och enheter att göra goda ekonomiska affärer genom att tillvarata konkurrensen på marknaden och samtidigt använda sin köpkraft till att förbättra miljön, ta sociala och etiska hänsyn samt verka för ökade affärsmöjligheter för små och medelstora företag (dir. 2010:86). Ett slutbetänkande ska vara klart i juni 2012. Utredningen kommer också att ta fram ett underlag inför arbetet med att ändra EU:s upphandlingsdirektiv som ska presenteras 2012.

Miljöstyrningsrådet redovisar i rapporten (2012:1) Miljö-, ekonomiska och sociala hänsyn i offentlig upphandling. Uppdrag åt Upphandlingsutredningen 2010, såväl positiva som negativa erfarenheter av att ta miljö- och sociala hänsyn i samband med offentlig upphandling. I rapporten finns en kortfattad redogörelse för vetenskaplig forskning som beskriver om och när det är samhällsekonomiskt effektivt att upphandlande myndigheter och enheter använder offentlig upphandling som miljöpolitiskt styrmedel och

olika exempel som ger en bild av i vilken utsträckning miljöhänsyn och sociala och etiska hänsyn i offentlig upphandling har bidragit till ett hållbart samhälle.

I Europeiska kommissionens grönbok om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling med sikte på en effektivare europeisk upphandlingsmarknad (KOM(2011) 15) presenteras idéer om hur man ska kunna förenkla och uppdatera gällande regler, bl.a. hur man ska göra upphandlingsförfarandena enklare och mer flexibla, hur man ska göra det lättare att få tillgång till upphandlingsmarknaden i hela EU, främst för de små och medelstora företagen, och hur man ska se till att offentlig upphandling används för att uppfylla målen på andra politikområden.

Utskottet föreslår att motion 2011/12:MJ469 (MP) yrkande 17 lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (S, M, FP, C, KD, V) om jordbruks- och landsbygdspolitik som rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 2 (S) och 3 (V).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet tidigare har behandlat under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2011/12:MJU2 Utgiftsområde 23 Arella näringar, landsbygd och livsmedel, 2010/11:MJU16 Landsbygdspolitik och 2010/11:MJU2 Utgiftsområde 23 Arella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mål för livsmedelsproduktion m.m., punkt 1 (MP) av Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2011/12:MJ266 av Kew Nordqvist (MP) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motionerna
2011/12:MJ425 av Staffan Danielsson och Erik A Eriksson (båda C) och
2011/12:MJ448 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Arbetet med att minska krånglet för den egna företagaren har varit en angelägen fråga för Miljöpartiet och i debatten. En typ av företagare som fortfarande går att förenkla och förbilliga för är den ekologiskt certifierade bonden som frivilligt underkastar sig växtodlings- och djurhållningskontroller för att certifiera sin ekologiska produktion, och betalar för detta. Dessa kontroller liknar i mångt och mycket andra kontroller från samhället som syftar till att säkerställa att vissa miljökrav klaras. Det borde därför gå att låta den certifierat ekologiska bonden slippa vissa av dessa kontroller och de tillhörande kostnaderna som Jordbruksverket i dag administrerar.

I samband med revideringen av EU:s jordbrukspolitik bör regeringen verka för att vanliga jordbrukskontroller som EU kräver blir lindrigare för certifierat ekologiska bönder.

Regeringen bör införa de lättnader för certifierad ekologisk produktion som föreslås och verka för att det nya jordbrukspolitiska programmet inom EU ger liknande lättnader för certifierad ekologisk produktion. Detta bör ges regeringen till känna.

2. **Djurvålfärdsersättning m.m., punkt 3 (SD)**

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:MJ463 av Thoralf Alfsson och Per Ramhorn (båda SD) och avslår motionerna

2011/12:MJ252 av Sven-Erik Bucht (S) och

2011/12:MJ287 av Gustaf Hoffstedt (M).

Ställningstagande

Sverigedemokraterna värnar den svenska mer ambitiösa djurskyddslagstiftningen, men inser samtidigt svårigheterna att konkurrera med andra animalieproducenter i EU med de ekonomiska pålagor som detta innebär. Vi vill därför rikta en särskild djurvålfärdsersättning till svenska grisuppfödare. Att vi väljer att rikta förslaget endast till griskärlingen är för att situationen är så pass akut, men på sikt är det rimligt att alla djuruppfödare får del av ett generellt djurvålfärdsbidrag där lagstiftningen tvingar fram högre kostnader jämfört med samma näringar i de länder vi bedriver fri handel med.

Regeringen har via landsbygdsprogrammet föreslagit en satsning på djurvålfärdsersättning för suggor. Vi anser dock att denna satsning är alltför blygsam för att göra någon betydande skillnad för näringen i stort, och därför behöver satsningen vara mångdubbelt större. Vi tror också att incitamentsstrukturerna för ett gott djurskydd tillgodoses bäst om bidraget delas ut till uppfödarna proportionellt efter mängden kött.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. **En sammanhållen strategi för mål för ekologisk jordbruksproduktion, punkt 4 (S, MP, V)**

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:MJ238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP).

Ställningstagande

Regeringen gjorde i mars 2006 en bedömning av målen för ekologisk produktion och inriktningen för arbetet med konsumtion av ekologiska livsmedel i den offentliga sektorn till 2010, nämligen att den certifierade ekologiska odlingen borde uppgå till minst 20 procent av landets jordbruksmark vid utgången av 2010, att den certifierade ekologiska produktionen av mjölk, ägg och kött från idisslare borde öka markant och den certifierade produktionen av griskött och matfågel borde öka kraftigt. Enligt regeringen borde inriktningen vara att 25 procent av den offentliga konsumtionen av livsmedel ska avse ekologiska livsmedel 2010.

Måluppfyllelsen innebär att i genomsnitt 10,2 procent av kommunernas och landstingens livsmedelskostnader för 2009 utgjordes av ekologiska livsmedel. Försäljningen av ekologiska livsmedel i handeln uppgick 2009 till 4,0 procent. Den ekologiskt certifierade arealen uppgick till nästan 10 procent av landets jordbruksmark.

Det som saknas för att lyckas nå uppsatta mål är politisk vilja och en sammanhållen strategi. Produktion och konsumtion bör stödjas samtidigt och på bred front, t.ex. genom att återinföra beskattning av handelsgödsel. Även skatten på bekämpningsmedel bör skärpas. Statens insatser för jordbruksnäringen, t.ex. i form av ersättningar och bidrag från landsbygdsprogrammet, forskning, utbildning, slopade krav på avgiftsfinansiering av tillsyn, marknadsföring m.m. bör inriktas på att främja en omställning till ekologisk produktion. Ersättningsnivåer till ekologiskt certifierade producenter bör ses över. Ett särskilt omställningsstöd kan behövas.

Forskning och utveckling krävs för att utveckla den ekologiska produktionen. Sveriges lantbruksuniversitet eller någon annan institution behöver utveckla utbildning för ekologisk produktion. Vidare behövs ett kunskapsstöd för kommunernas kostansvariga och inköpare om hur de kan köpa in mer ekologiskt på ett bra och billigt sätt. För att få fart på försäljningen av ekologiska livsmedel i detaljhandeln kan det behövas säljfrämjande åtgärder i butik av typen Ekobonde, eller utbildning av butikspersonal ute på ekologiska gårdar såsom Bondens ekologi.

En sammanhållen strategi för att nå de uppsatta målen för ekologisk jordbruksproduktion bör arbetas fram. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Ekologisk produktion, punkt 5 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Inom ekologisk produktion används inte vare sig handelsgödsel eller bekämpningsmedel. Enligt färsk forskning från Sveriges lantbruksuniversitet medför rätt utförd ekologisk odling mindre avgångar av kväve och fosfor (Wivstad m.fl., Ekologisk produktion – möjligheter att minska övergödning). Vänsterpartiet vill därför kraftigt öka den ekologiska produktionen. Regeringens mål om 20 procent certifierad ekologisk jordbruksmark uppnåddes inte till 2010. Vänsterpartiet vill att den ekologiska produktionen fördubblas till 2015 samt att konsumtionen av ekologisk mat inom den offentliga sektorn ska uppgå till minst 25 procent 2015.

Detta bör ges regeringen till känna.

5. Våtmarker, punkt 7 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 i denna del.

Ställningstagande

Inom det konventionella jordbruket finns också en stor potential att minska utsläppen. Jag vill att lantbrukare ska uppmuntras att där det lämpar sig utveckla våtmarker som ska kunna fånga upp näringen. Därutöver ska jordbrukssektorn områdesvis genom t.ex. våtmarker, dammar, musselodlingar och syresättning åläggas att reducera bidraget av närsalter till havet utifrån sin andel av den totala belastningen. Enskilda jordbrukare bör kunna välja de metoder som ger störst miljönytta oavsett var i systemet insatserna görs.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Tillagningskök m.m., punkt 9 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 17.

Ställningstagande

En särställning i landsbygdens ekonomi utgörs av matproduktionen. Matrånvaran odlas främst på landsbygden och där finns också kunskaperna om traditionell mat. Detta område har fått ett välförtjänt uppsving under senare år och getts allt större betydelse vid olika turistsatsningar. Kombinationen ekologiskt och närproducerat är två bra kriterier för att få bättre produktion utan onödiga gifter, och mindre långväga och onödiga transporter. Att kunna välja närproducerat och ekologiskt är något många fler vill göra även i de offentliga köken.

Ett stort problem är den kontinuerliga nedläggningen av tillagningskök i skolor, på sjukhus och äldreboenden. Köken stängs och ersätts med mottagningskök där färdiglagad mat bara värms upp före servering. I stället lagas maten i stora industrianläggningar och den färdiglagade maten transporteras långa sträckor. Tillagningsköken är helt nödvändiga för att man ska kunna välja närproducerade råvaror. Miljöpartiet har drivit förslag om ett skolkökslyft och att man i den offentliga upphandlingen ska ställa krav som gynnar lokal matproduktion.

Vi vill i riksdagen, i kommunerna och i landstingen satsa på en vällagd ekologisk och närodlad mat med genuin smak. Vi är övertygade om att det är viktiga förslag för att gynna lokal kvalitativ matproduktion.

Vad som nu anförts om tillagningskök, offentlig upphandling samt ekologisk och närproducerad matproduktion bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Landsbygdstöd för biogas, punkt 6 (S, V)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Jens Holm (V) anför:

I detta betänkande behandlas kommittémotion 2011/12:MJ376 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 8. Sedan vi socialdemokrater väckte motionen har regeringen förändrat reglerna i landsbygdsprogrammet, vilket också framgår av betänkandet. Förändringarna möter i stort sett de krav som vi hade i motionen och vi väljer därför att inte reservera oss mot förslaget att avslå motionen.

Vi ställer oss bakom flera av de åtgärder regeringen beslutat om, t.ex. den förändring av reglerna i landsbygdsprogrammet som förhoppningsvis ska öka antalet ansökningar och projekt. I betänkandet konstateras dock en del förhållanden som vi vill stryka under.

Trots att Energimyndigheten presenterat ett förslag på biogasstrategi 2010 är denna ännu inte färdigberedd. Vi menar att Sverige saknar statliga mål för produktion och användning av biogas. Det behövs också mer stabila och långsiktiga incitament som underlättar investeringar. Vi behöver bygga ut biogasproduktionen kraftigt. Till det behövs en övergripande plan för hur staten, regionerna och kommunerna ska kunna samarbeta och hur företag ska kunna utvecklas och testa innovationer och pilotprojekt.

Väsentligt för biogasens utveckling är också att matavfallet samlas in. Miljömålsberedningen förslag på det området bereds också sedan länge i Regeringskansliet.

Problemet är att biogasen nu riskerar att tappa mark på grund av brist på bränsle. Det rimmar illa med riksdagens mål om en fossiloberoende fordonsflotta 2030. Många fordonstillverkare, taxibolag, bussbolag och privatbilister väntar på att tillgången på biogas ska öka. Då måste ekonomiska förutsättningar skapas för att få till stånd en snabbt ökad produktion. Också lantbrukets investeringsvilja hämmas. Med tydligare signaler om framtiden skulle landsbygdsföretags intresse för investeringar öka, vilket både ger ökad lönsamhet för lantbruket och ökad produktion av förnybar energi. Regeringen bromsar nu utvecklingen med sin brist på handlingskraft.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (S)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilagan. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till den nu aktuella motionen. Vi vidhåller de synpunkter vi framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (V)

Jens Holm (V) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilagan. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till den nu aktuella motionen. Vi vidhåller de synpunkter vi framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:MJ205 av Ann-Kristine Johansson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en gemensam nordisk målsättning för ett hållbart jord- och skogsbruk.

2011/12:MJ206 av Ann-Kristine Johansson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samverkan i Norden kring framtida jordbrukspolitik.

2011/12:MJ210 av Christer Engelhardt (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för de gröna näringarnas utveckling.

2011/12:MJ211 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gårdsstöd för trädbevuxen betesmark.

2011/12:MJ237 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja en ökad produktion av närproducerade livsmedel.

2011/12:MJ238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta ny sammanhållen strategi för att nå uppsatta mål för ekologisk jordbruksproduktion.

2011/12:MJ252 av Sven-Erik Bucht (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödområdesindelning för jordbruk.

2011/12:MJ266 av Kew Nordqvist (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör införa föreslagna lättnader för certifierad ekologisk produktion.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att det nya jordbrukspolitiska programmet inom EU ger liknande lättnader för certifierad ekologisk produktion.

2011/12:MJ278 av Gustav Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder i syfte att verka för ett livskraftigt svenskt jordbruk.

2011/12:MJ280 av Gustav Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svenska hagar.

2011/12:MJ282 av Jens Holm m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den ekologiska produktionen ska fördubblas till 2015 samt att konsumtionen av ekologisk mat inom den offentliga sektorn ska uppgå till minst 25 % 2015.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla kantzoner och våtmarker.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att kontraproduktiva subventioner som stöder kött- och mejeriindustrin fasas ut.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att EU:s jordbrukssubventioner avskaffas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att endast subventioner som tillför ett tydligt mervärde för miljön och bidrar med andra kollektiva nyttigheter ska få finnas kvar.

2011/12:MJ287 av Gustaf Hoffstedt (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra näringsvillkoren för svensk grisuppfödning.

2011/12:MJ289 av Michael Svensson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gårdsförsäljning av lokalt producerade livsmedel.

2011/12:MJ354 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen inte bör fastställa nationella mål för ekologisk produktion.

2011/12:MJ376 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den gemensamma jordbrukspolitiken i EU.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen behöver se över och komplettera reglerna för landsbydsstöd för biogassatsningar.

2011/12:MJ398 av Lars-Axel Nordell (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att finna nya vägar att kompensera lantbruket för miljötjänster, t.ex. bevarande av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan.

2011/12:MJ415 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma hästsektorns många positiva effekter, t.ex. arbetstillfällen, turism och fritidssysselsättning för barn och ungdomar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta för att hästsektorn ska vara en naturlig del i utvecklingen av landsbygden och bidra till att nå EU:s miljömål.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka arbetet med regelförenklingar och förbättrade villkor för Sveriges entreprenörer, däribland inom hästnäringen.

2011/12:MJ425 av Staffan Danielsson och Erik A Eriksson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fastställa nya mål för livsmedelsproduktion och offentlig upphandling av livsmedel.

2011/12:MJ428 av Helena Lindahl och Erik A Eriksson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att byggande och underhåll av skogsbilsvägar inordnas i landsbygdsprogrammet.

2011/12:MJ448 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det svenska jordbrukets villkor och behovet av likvärdiga villkor.

2011/12: MJ452 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skånskt jordbruks konkurrenskraft.

2011/12: MJ463 av Thoralf Alfsson och Per Ramhorn (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en särskild djurvälståndssättning till svenska gris-uppfödare.

2011/12: MJ465 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C, M, FP, KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta att minska regelkrånglet för jordbruket.

2011/12: MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillagningskök, offentlig upphandling samt ekologisk och närproducerad matproduktion.

2011/12: N303 av Lars Ohly m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en långsiktig strategi med förslag till återgärder som syftar till en mer hållbar utveckling, som bl.a. gynnar lands- och skogsbygden.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 10

Motion	Motionärer	Yrkanden
10. Motioner som bereds förenklat		
2011/12:MJ210	Christer Engelhardt (S)	1
2011/12:MJ211	Christer Engelhardt (S)	
2011/12:MJ237	Sten Bergheden (M)	
2011/12:MJ278	Gustav Nilsson (M)	
2011/12:MJ280	Gustav Nilsson (M)	
2011/12:MJ282	Jens Holm m.fl. (V)	5 i denna del och 7–9
2011/12:MJ289	Michael Svensson (M)	
2011/12:MJ354	Betty Malmberg (M)	1
2011/12:MJ376	Matilda Ernkranz m.fl. (S)	3
2011/12:MJ398	Lars-Axel Nordell (KD)	1
2011/12:MJ415	Cecilia Widegren (M)	1, 8 och 9
2011/12:MJ452	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	1
2011/12:MJ465	Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C, M, FP, KD)	1 och 2
2011/12:N303	Lars Ohly m.fl. (V)	7

BILAGA 3

Offentlig utfrågning om reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Program

Tid: Tisdagen den 21 februari 2012 kl. 10.00–13.00

Plats: Förstakammarsalen (ingång från Riksplan)

Inledning

10.00–10.05 Inledning, utskottets vice ordförande Bengt-Anders Johansson (M)

10.05–10.15 Eskil Erlandsson, Landsbygdsdepartementet

10.15–10.25 May-Ann Ramsay, EU-kommissionen, representationen i Sverige

10.25–10.40 Frågor från ledamöterna

Hållbart nyttjande av naturresurser – förgröning i pelare 1 och ökad miljönytta med riktade miljöåtgärder i pelare 2

10.40–10.50 Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund

10.50–11.00 Peter Einarsson, Ekologiska Lantbrukarna

11.00–11.08 Gun Rudquist, Naturskyddsföreningen

11.08–11.16 Håkan Wirtén, Världsnaturfonden

11.16–11.40 Frågor från ledamöterna

11.40–12.00 *Paus*

Jordbrukets konkurrenskraft och landsbygdsutveckling i Sverige – förgröning och mer rättvis fördelning av medel i pelare 1, fokus på konkurrenskraft, innovation, miljö och klimat i pelare 2

12.00–12.10 Harald Svensson, Jordbruksverket

12.10–12.20 Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund

12.20–12.30 Staffan Bond, Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva

12.30–12.55 Frågor från ledamöterna

12.55–13.00 Avslutning, Johan Löfstrand (S)

Talare

Eskil Erlandsson, Landsbygdsdepartementet

May-Ann Ramsay, Europeiska kommissionen
Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund
Peter Einarsson, Ekologiska Lantbrukarna
Gun Rudquist, Naturskyddsföreningen
Håkan Wirtén, Världsnaturfonden
Harald Svensson, Jordbruksverket
Staffan Bond, Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva

Övriga inbjudna

Sofia Björnsson, Lantbrukarnas Riksförbund
Lars-Erik Lundkvist, Lantbrukarnas Riksförbund
Sofia Lindblad, Lantbrukarnas Riksförbund
Jan Wärnbäck, Världsnaturfonden
Lennart Gladh, Världsnaturfonden
Mats Persson, Jordbruksverket
Leif Denneberg, Jordbruksverket
Åke Karlsson, Sveriges Småbrukare
Leo Jager, Livsmedelsverket
Ann Årling Mohlén, Livsmedelsverket
Ewa Rabinowicz, Sveriges lantbruksuniversitet
Åke Clason, Hushållningssällskapens Förbund

EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Vice ordföranden Bengt-Anders Johansson (M): Klockan är 10 slagen och jag vill hälsa er hjärtligt välkomna till miljö- och jordbruksutskottets utfrågning gällande den gemensamma jordbrukspolitiken från 2014 och framåt.

Först ska jag säga att ordföranden har förhinder i dag på grund av sjukdom i familjen. Därför kommer jag som vice ordförande, jag heter Bengt-Anders Johansson, att presidera det här mötet. Sedan kommer Johan Löfstrand från Socialdemokraterna att avsluta det.

Det är några av utskottets ledamöter som sitter fast på tåg, har det erfärts. De kommer att dyka upp så fort de kan.

Jag vill hälsa alla hjärtligt välkomna hit, speciellt våra gäster och övriga intressenter, inte minst miljö- och jordbruksutskottets ledamöter, för det är de facto de ledamöterna som ska sätta ned foten så småningom här i Sveriges riksdag och bestämma om den svenska linjen.

Det vi har att ta ställning till i dag är kommissionens förslag som bygger på en stark och gemensam jordbrukspolitik som fortsättningsvis kommer att bygga på två pelare. Det är tänkt att den första pelaren ska bli grönare och att det ska finnas en rättvisare fördelning. Den andra pelaren fokuserar på konkurrenskraft, innovation, miljö och klimat. I grunden ligger naturligtvis att det handlar om en hållbar livsmedelsproduktion och en hållbar förvaltning av våra naturresurser, en förbättrad klimatanpassning och upprätthållande av en levande landsbygd där livsmedelsproduktionen är grunden.

Som ni säkert har sett har diskussionens vågor börjat stiga i de här frågorna. Som vanligt är det så att problemen sitter i detaljerna. Ju längre vi fördjupar oss i den här typen av frågor, desto svårare tycks det bli.

Jag ska också säga att utskottet fortlöpande har kontakt med Landsbyggsdepartementet, bland annat i form av en kontaktgrupp där vi utbyter information med varandra. Miljö- och jordbruksutskottet har i sin vishet begärt att få en överläggning med Landsbyggsdepartementet den 15 mars. Det lär väl inte vara den sista, däremot är det den första överläggningen inom det här området.

Dagens upplägg är att vi har tre avsnitt. Varje avsnitt kommer att inledas med lite fakta och inspel. Därefter ges utskottets ledamöter möjlighet att ställa frågor dels till dem som har varit på podiet, dels till några andra inbjudna som finns med på våra listor.

Kl. 11.40 bryter vi för en lunchsmörgås och fortsätter därefter kl. 12.00.

Tidsdisciplinen är jätte viktig när vi är så många som ska in i elden. Till er som ska hålla era anföranden vill jag säga att det är bättre att säga det ni ska i början av ert anförande än att bli avbrutna i slutet. Jag kommer att vara rätt hård när det gäller tiden. Kanslichefen Björn Wessman kommer att hålla reda på den ordning som ni begär att få ställa frågor i och jag ska fördela ordet allteftersom. När ni ställer frågor till våra resurspersoner, börja med att tala om vem ni riktar frågan till så att den personen är beredd att måhända lyssna lite mer aktivt men också för stenografernas skull.

Sedan är det väldigt bra om ni, precis som jag gör nu, använder mikrofonen. Det förbättrar ljudupptagningen åtminstone för oss som är lite hörselskadade.

Då vill jag hälsa vår landsbyggsminister hjärtligt välkommen för att under 15 minuter berätta om situationen sett från regeringens sida. Välkommen!

Landsbyggsminister Eskil Erlandsson (C): Ordförande! Jag vill inleda med att tacka utskottet för att ha organiserat den här dagen. Jag har åsikten att vi har och att vi ska ha en gemensam jordbrukspolitik. Den framtida utformningen av denna politik är en mycket viktig fråga. Jag tror att ni redan känner till huvuddragen i kommissionens förslag. Kommissionen kommer också att presentera det på plats här i dag. Jag använder därför i stället min tid till att förklara vad som är viktigt för mig i den här reformen.

Jag skulle vilja att vi efter reformen har en politik som är enklare att hantera både för bönder och för myndigheter. Jag vill ha en politik som leder till ökad konkurrenskraft för EU:s och Sveriges jordbruk. Jag ser det som viktigt att vi har lika konkurrensvillkor för bönder i hela unionen. Dessutom anser jag att vi bör ha mer miljönytta av vår politik.

För att åstadkomma detta krävs förändringar i politiken som jag tyvärr inte tycker återspeglas i kommissionens förslag. Det gäller i synnerhet ambitionen i fråga om förenkling och marknadsorientering och därmed i förlängningen EU:s framtida konkurrenskraft.

Jag hade hoppats på en mycket högre ambitionsnivå vad gäller förenkling av jordbrukspolitiken. Förslaget innehåller flera nya delar som ökar komplexiteten och behovet av kontroller och administration. Min bedömning är att mervärdet av de nya komponenterna är begränsat, i alla fall i stora delar av unionen. Som exempel kan jag nämna definitionen av aktiva brukare, förgröning av direktstöden och det särskilda stödet till småbrukare. Jag återkommer till frågan om förgröning.

Ett konkret exempel på sådant som kan förenklas är stödet till våra betesmarker. Det är inte rimligt att vi ska vara tvungna att räkna träd i våra svenska betesmarker. Jag för fram detta budskap i mina kontakter med andra medlemsstater och med kommissionen likaväl som med Europaparlamentet. Vi har i arbetet stor nytta av det betesmarksprojekt som avslutades före jul, där flera av er som finns här i dag har varit delaktiga.

Runt om i EU pratar alla just nu om ett nytt begrepp, nämligen förgröning. Kommissionen har föreslagit att gårdsstödet ska få en ny grön komponent som blir lika för alla. Den innehåller tre åtgärder, och jag tror säkert att kommissionen kommer att ge er alla detaljer om detta. Jag anser att det är angeläget att få en så stor miljöutväxling som möjligt av satsade resurser inom jordbrukspolitiken. Min bedömning är dock att detta framför allt kan uppnås genom åtgärder inom ramen för den andra pelaren, där man kan rikta åtgärderna mot problemen.

Emellertid är det förgröning av direktstöden som ligger på bordet. Det är därmed något som vi behöver förhålla oss till i förhandlingarna. Jag tror inte att det är möjligt att hitta tre generella årliga och gemensamma förgröningsåtgärder som är effektiva ur miljösynpunkt. Min och flera andra ministrars uppfattning är därför att kommissionens förslag behöver vara mer flexibelt för att öka träffsäkerheten och miljönyttan.

Sverige har också tillsammans med Finland i ett brev förklarat för kommissionen att deras förslag inte passar för förhållandena i norra Europa.

En annan stor fråga i rådet är utjämning av direktstöden. Kommissionen föreslår viss utjämning av direktstöden mellan medlemsstaterna. Jag har stor förståelse för detta. Det går inte längre att rättfärdiga att dagens stöd betalas ut efter hur produktions- och stödstrukturer såg ut för mer än tio år sedan. När det gäller hur stor jordbruksbudgeten totalt ska bli är det främst en budgetfråga som förhandlas av regeringscheferna.

Vi måste också ta tag i den stora frågan om utjämning inom landet. Då tänker jag främst på tilläggsbeloppen. Det är viktigt att en utjämning leder till att aktiva gynnas och att det genomförs på ett smidigt sätt utan att enskilda brukare drabbas oproportionerligt hårt.

En väldigt viktig fråga i det sammanhanget är just aktivitet. Jag vill att aktiva brukare ska ha det enkelt och att det ska vara lönsamt. Vi funderar därför mycket på hur vi ska få till stånd ett system som premierar aktivitet, inte minst genom att använda andra pelaren.

När det gäller ökad marknadsorientering föreslår kommissionen endast mindre förändringar av marknadsstöden samt att kopplade stöd fortsatt ska kunna tillämpas. Jag och regeringen förespråkar i stället att marknadsstöden, inklusive exportbidragen, ska fasas ut och att samtliga direktstöd frikopplas. Tyvärr är vi ganska ensamma om detta i rådet.

Jag tror i stället att det är stark konkurrenskraft som är framtiden, vilket för mig in på frågan som hör till den andra pelaren och därmed landsbygdspolitiken.

När det gäller landsbygdspolitiken har vi fokus på de gemensamma miljöutmaningarna samt att stärka konkurrenskraften och tillväxten inom det svenska och europeiska jordbruket. Jag anser att minst hälften av EU-medlen måste läggas på exempelvis klimat, vattenkvalitet och biologisk mångfald. Landsbygdsprogrammet bör också kunna användas för att stärka sambandet mellan forskning och tillämpning. Här vill jag gärna ge kommissionen en eloge för att den i sitt förslag tydligt lyfter fram vikten av innovationer och ny kunskap. Det tycker jag är ett stort steg i rätt riktning.

En annan viktig fråga är det så kallade MFA-stödet. Här pågår ett omfattande arbete för att hitta nya kriterier för att avgränsa stödberättigade områden, kriterier som på ett bättre sätt än i dag speglar områdenas naturgivna förutsättningar. Hittills verkar det som om kommissionens förslag skulle kunna fungera ganska bra utifrån de svenska förutsättningarna. Jag vill också gärna se att de föreslagna taknivåerna i LFA-stödet höjs.

Ett område som jag anser är alltför styvmoderligt behandlat i förslaget är sund djurhållning. Visserligen omfattar förslaget ändamålsenliga åtgärder. Jag vill dock att denna fråga också ska lyftas fram i de föreslagna prioriteringarna eftersom jag anser att det är en mycket viktig framtidsfråga.

Slutligen vill jag säga att min ambition är att vara en delaktig part i förhandlingarna och bidra med konstruktiva lösningar. Jag hoppas att vi i slutet av reformen ska ha åstadkommit förändringar som innebär förenklingar, ökad konkurrenskraft och mer miljönytta.

Vice ordföranden: Tack så mycket Eskil Erlandsson, landsbygdsminister, som på ett föredömligt sätt har visat att han kan säga det som behövs på kortare tid än den som har varit tillgänglig. Det är föredömligt.

I detta första block har vi också EU-kommissionens representant. Det är så att Pierre Schellekens på grund av sjukdom inte kan vara med här i dag, men han har en ersättare, May-Ann Ramsay, som förhoppningsvis finns i salen.

Varsågod, May-Ann, podiet är ditt!

May-Ann Ramsay, EU-kommissionens representant: Först och främst vill jag tacka miljö- och jordbruksutskottet för att ha organiserat dagens utfrågning om reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Som det sades har tyvärr Pierre Schellekens som skulle ha kommit i dag hastigt fått influensan. Jag kommer efter bästa förmåga att ersätta honom, men när vi kommer in på frågorna får jag be om lite överseende med att jag inte kan svara på den detaljnivå som vi hade önskat i dag.

Som ministern just sade skulle vi berätta om vårt förslag, som vi lade fram i oktober, och det är just vad jag tänker göra.

Reformen som presenterades är en viktig del i kommissionens arbete för att modernisera jordbruksstödet samtidigt som vi måste ta hänsyn till de viktiga utmaningar som vi står inför. Det rör sig om ekonomiska, miljömässiga och andra utmaningar. Våra övergripande målsättningar för reformen är hållbar livsmedelsproduktion, hållbar förvaltning av naturresurser och förbättrad klimatanpassning samt upprätthållande av levande landsbygd.

Jag nämnde att vi står inför vissa utmaningar. Det är tre huvudsakliga utmaningar. Först och främst har vi den ekonomiska situationen. Det handlar då om sådana saker som en tryggad livsmedelsförsörjning, prissvängningar och den ekonomiska kris som vi befinner oss i. Vi har också miljömässiga utmaningar: utsläpp av växthusgaser, markförsämring, vatten- och luftkvalitet, livsmiljöer och biologisk mångfald. En tredje typ av utmaningar handlar om sådana saker som bevarandet av en levande landsbygd, som nämndes tidigare, och mångfalden av EU:s jordbruk.

Vi har i vårt meddelande sagt att vi har tre övergripande mål som är ömsesidigt beroende av varandra. Det handlar först och främst om förbättrad konkurrenskraft. Det ska vi uppnå genom att förbättra marknadsinstrumenten, ha en krisreserv med verktyg för riskhantering, förbättrad position för jordbrukare i livsmedelskedjan, forskning, innovation och kunskapsöverföring samt bättre jordbruksrådgivning.

Det andra målet handlar om ökad hållbarhet, nya gröna stöd – det som vi kallar första pelaren – förstärkta tvärvillkor för klimatförändring och två miljöprioriteringar för landsbygdsutvecklingen. Också där handlar det om forskning, innovation och kunskapsöverföring.

Vårt tredje mål handlar om ökad effektivitet. Vi föreslår en omvandling av direktstödet, en gemensam strategisk ram för EU:s fonder, omfördelning av direktstödet mellan och inom medlemsstaterna och tilldelning av anslag för landsbygdsutveckling.

Nu tänkte jag gå igenom huvudpunkterna i reformen. Det är egentligen tre områden som jag har tänkt ta upp. Den första punkten handlar om den nya utformningen av direktstödet.

Grunden för direktstödet, som är ett kontant inkomststöd till lantbruket, kommer att övergå från de så kallade historiska referenserna till ett stöd per hektar. Förändringen syftar till att stödet ska bli mer lättbegripligt och konsekvent. Stödet ska i framtiden dessutom bara gå till aktiva jordbrukare.

Andra nyheter är att 30 procent av direktstödet ska vara miljövillkorat. Medlemsländerna ska också kunna flytta ända upp till 10 procent av böndernas direktstöd till budgeten för miljöåtgärder och landsbygdsutveckling.

Följande tre miljöåtgärder ingår här: bibehållande av permanent betesmark, diversifiering av grödor – en jordbrukare behöver alltså odla minst tre olika grödor på sin åkermark, varav ingen på mer än 70 procent av arealen och den tredje på minst 5 procent av arealen – och bibehållande av områden med ekologiskt fokus på minst 7 procent av jordbruksarealen, till exempel åkerkanter, häckar, träd, trädesåkrar och så vidare.

Man kan notera att det för ekologiska jordbruk inte är några ytterligare krav.

Sedan inför vi ett tak för direktstödet. Det stödbelopp som en enskild gård kan få genom systemet för grundstöd kommer att vara begränsat till 300 000 euro per år. Stödet kommer därefter att minska med 70 procent för den del som ligger mellan 250 000 och 300 000 euro och med 40 procent därefter, för den som ligger mellan 200 000 och 250 000. Det är en nedåtgående skala.

Med hänsyn till sysselsättningen får dock jordbruksföretaget dra av löne-kostnader för föregående år innan de här minskningarna görs.

Sedan är det viktigt att notera att de medel som sparas genom systemet stannar i den berörda medlemsstaten och överförs till anslaget för landsbygdsutveckling för användning till innovation och investering av jordbrukare och operativa grupper inom europeiska innovationspartnerskap.

Begreppet aktiva jordbrukare får också en ny definition. För att få bort vissa juridiska kryphål som vi har sett tidigare skärper kommissionen definitionen av aktiva jordbrukare.

För att utesluta att stöd ges till sökande som inte har någon rejäl eller påtaglig jordbruksverksamhet anges i den föreslagna definitionen att stöd inte ges till sökande vars direktstöd från den gemensamma jordbrukspolitiken utgör mindre än 5 procent av de totala intäkterna från all icke-jordbruksverksamhet eller om deras jordbruksareal huvudsakligen utgörs av områden som naturligt hålls i ett skick som är lämpligt för bete eller odling. Det finns ytterligare en regel: om de inte utför den minimiverksamhet som krävs enligt vad medlemsstaten har beslutat.

De här detaljreglerna är som sagt till för att undvika kryphål som vi har kritiserats för att ha haft tidigare.

I den andra punkten föreslår vi förbättrade marknadsinstrument. Det nuvarande systemet för offentlig intervention och stöd för privat lagring är beprövade skyddsmekanismer för att hjälpa producenten genom tillfälliga marknadssvårigheter till följd av exempelvis en livsmedelskris. De kommer emellertid att omarbetas så att de kan aktiveras snabbare och bli

effektivare. Det införs också en ny skyddsklausul för alla sektorer för att ge kommissionen möjlighet att vidta nödåtgärder vid generella marknadsstörningar, exempelvis sådana åtgärder som vidtogs vid EHEC-krisen i maj-juli 2011. De här åtgärderna kommer att finansieras via den krisreserv som tas upp i den fleråriga budgetramen.

Sedan har vi en tredje viktig del i vårt förslag. Den handlar om landsbygdsutvecklingen. Vi föreslår att ungefär 23 procent av jordbruksbudgeten går till landsbygdsutveckling. För att nå målen i Europa 2020-strategin, som är vår tillväxtstrategi och handlar om hållbar tillväxt, smart tillväxt och tillväxt för alla, kommer Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling att passa in i den nya gemensamma strategiska ram som omfattar Europeiska regionala utvecklingsfonden, Sammanhållningsfonden samt Europeiska havs- och fiskerifonden.

För att skapa en tydligare koppling till prestanda kommer, liksom för de övriga fonderna, mål att behöva fastställas för alla landsbygdsutvecklingsprogram för de sex prioriterade områdena inom landsbygdsutveckling som är

- att främja kunskapsöverföring och innovation
- att öka konkurrenskraften
- att främja organisationen av livsmedelskedjan och riskhanteringen
- att återställa, bevara och förbättra ekosystemen
- att främja resurseffektivitet och övergång till ett koldioxidsnålt samhälle
- att främja social delaktighet, fattigdomsminskning och ekonomisk utveckling i landsbygdsområden.

I budgeten kommer det att bli en liten skillnad i fördelningen av de nationella anslagen för landsbygdsutveckling för att ta hänsyn till mer objektiva kriterier som kommer att fastställas vid en senare tidpunkt.

Vi kommer också i det här sammanhanget att stärka vår strategiska metod, som vi kallar det. Medlemsstaterna kommer att ansvara för att verkställa Europa 2020-prioriteringar för landsbygdsutvecklingen på ett sätt som tar hänsyn till särskilda behov på lokal, regional och nationell nivå.

Vad gäller programplaneringen på nationell och regional nivå kommer vi att ha kvantifierade mål som är kopplade till prioriteringar och rationaliserade uppsättningar av åtgärder som kan kombineras i riktade paket för att uppnå de här målen.

Vad gäller finansieringen av den här delen kommer tilldelningen av nationella anslag att baseras på objektiva kriterier och nuvarande fördelning. Det kommer också att vara medfinansiering av landsbygdsutvecklingen.

Sedan har vi andra nya inslag som jag inte har berört här. Det handlar om övervakning och utvärdering av jordbrukspolitiken. Kommissionen kommer att lägga fram en rapport före slutet av 2017 och därefter vart fjärde år om jordbrukspolitiken effekter på de tre viktigaste prioriteringarna, håll-

bar livsmedelsproduktion, hållbar förvaltning av naturresurser och en territoriellt balanserad utveckling. Den här utvärderingen är förstås ett viktigt inslag.

Jag kanske helt enkelt får stoppa där och höra om det finns frågor. Jag tycker att det är viktigt att vi gör den översyn som jag nämnde, och jag tänkte sammanfatta vår övergripande målsättning med det jag nämnde tidigare: politiska verktyg, stödbetalningar och kontroller.

Jag tackar för er uppmärksamhet och avvaktar om det finns några frågor eller någonting ni önskar diskutera.

Vice ordföranden: Tack, May-Ann, för ditt bidrag till vår utfrågning.

Nu kommer våra utskottsledamöter att få ställa frågor till de två föredragshållare som har varit i elden. Som jag sade tidigare finns också möjligheten att ställa frågor till övriga resurspersoner som finns här.

Pyry Niemi (S): Ordförande! Jag vänder mig direkt till landsbygdsministern. Du nämnde att regeringen skulle främja aktiva brukare. Jag skulle vilja få svar på frågan: Vad anser regeringen vara aktiva brukare och aktivitet? Vad innefattas i regeringens bedömning av detta?

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C): Ordförande! Bra fråga! Vi har inte någon svensk definition eller något svenskt förslag ännu till svar på den frågeställning som du har, Pyry. Jag är tacksam för inspelet i sammanhanget.

Problemen med den definition som vi har fått presenterad från kommissionens sida så här långt är emellertid många för svensk del, som jag ser det. Det gäller säkert för några andra stater också. Vi har till exempel oftast kombinationsföretag i vårt land. Skog och jord, entreprenad, kanske byggverksamhet och liknande där det blir väldigt svårt att definiera vad som är det ena och det andra med det bokföringssystem som vi har i Sverige, där maskiner, arbetskraft och så vidare används i företaget totalt sett. Därav kritiken mot den definition som finns så här långt från kommissionens sida.

Däremot ska jag säga att vi inte ännu har kunnat uppfinna någon definition som är adekvat eller bra. Önskemålet är ju, det hoppas jag att du instämmer i, Pyry, att vi ska ha en definition på det här som är adekvat men också så enkel att den inte innebär ökad administration vare sig för bonden eller för de administrativa myndigheter som vi har runt omkring i vårt land och i andra delar av Europa.

Pyry Niemi (S): Jag har en kort kompletterande fråga. Är det så att regeringen, även om ni inte har en definition klar, vill främja ökad produktion eller främja mer framtagande av kollektiva nyttigheter? Är det detta som anses vara hög aktivitet?

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C): Min kommentar till den frågeställningen är att vi ju säger nej till återkoppling apropå till exempel produktionskoppling. I mitt inledningsanförande sade jag direkt nej till den

propå som finns om att fortfarande ha kvar några kopplingar eller till och med återkoppla, som det finns möjlighet till i det förslag som har presenterats. Detta handlar ju om aktivitet och sysselsättning.

Kew Nordqvist (MP): Min fråga riktar sig också till landsbygdsministern.

Sveriges livsmedelsberedskap har på sistone åter aktualiserats. Frågan om självförsörjningsgrad lyfts nu fram av allt fler. Vi har importberoendet av olja och soja inom lanterbruken och det är väldigt stort. Min fråga är: Anser ni i regeringen att nya CAP kan utformas och användas för att på ett långsiktigt och ekologiskt hållbart sätt öka Sveriges självförsörjning och minska vår sårbarhet i händelse av kraftiga obalanser i vår omvärld? I så fall, på vilket sätt?

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C): Ett av målen i kommissionens förslag är en tryggad livsmedelsförsörjning i Europa. Den stora akilleshälen i Europa är proteinförsörjningen, som kan exemplifieras med soja, som Kew Nordqvist sade.

Apropå aktiviteter är det viktigt att vi inte bara ur aktivitetssynpunkt, sysselsättningssynpunkt och levande-landsbygd-synpunkt utan också av ideella skäl och livsmedelstrygghetsskäl ser till att odla så mycket vi kan på den europeiska kontinenten, med de förutsättningar som vi har och med den kunskap som vi har.

När vi pratar om den europeiska jordbrukspolitiken brukar vi inte prata specifikt om Sverige, utan vi pratar om just Europa.

Otto von Arnold (KD): Ordförande! Jag har en fråga till kommissionen. Sverige har i mångt och mycket gått före när det gäller miljöåtgärder.

Min fråga är: Hur kommer kommissionen att på ett flexibelt sätt ta hänsyn till det? Speciellt om man lägger det i pelare 1 blir det kanske en nackdel för Sverige att inte få sig detta tillgodosägna.

May-Ann Ramsay, Europeiska kommissionen: Jag tror att det kommer att räknas Sverige till godo. Genom att villkora 30 procent av direktstöd till bönder har man vidtagit åtgärder för att ge incitament för att bevara den biologiska mångfalden och för miljömässiga åtgärder. Jag kan inte riktigt se att utfallet blir detta.

Just nu pågår diskussionen i rådsarbetsgruppen om detaljerna i förslaget. Parallellt med den diskussionen diskuterar ministrarna i allmänna rådet budgettaket. Man har diskuterat EU:s hela budget, och i mars kommer man att börja diskutera just taket och jordbruksstödet. Diskussionen vad gäller tak och innehåll pågår i rådsarbetsgruppen, där jordbruksministrarna deltar.

Jag kan inte se att detta är en fara i vårt förslag.

Otto von Arnold (KD): Det gäller inte bara miljön. Det finns säkert många andra nationella avvikelser som olika länder kommer att vilja att man tar hänsyn till. Finns det någon sådan mekanism inbyggd eller möjligtvis i byrålådan som kommissionen kan tänka sig att använda, för att inte få en väldigt rigiditet i det kommande CAP-systemet?

May-Ann Ramsay, Europeiska kommissionen: Vi har eftersträvat att ha en viss flexibilitet och en mindre rigid CAP än vi har haft tidigare. Det har också kommit fram i de konsultationer som vi hade på förhand. Jag hörde också att ministern sade att Sverige kommer att ha en konstruktiv roll i debatterna, och det tror jag är viktigt. Som ni vet finns det ju rätt olika åsikter mellan medlemsstaterna. Det är ungefär vad jag kan svara på den frågan.

Christer Akej (M): Ordförande! Jag har två frågor som jag riktar till landsbygdsministern. Den första funderingen gäller utjämning av direktstöden. Där uppfattade jag att landsbygdsministern i sitt inlägg tydligt markerade att han var positiv till utjämningen mellan olika nationer.

Jag har inte uppfattat samma tydlighet beträffande hur landsbygdsministern ser på utjämningen nationellt, som diskuteras i underlaget. Vi är ju ett mycket heterogent land, och som jag upplever det blir det helt andra förutsättningar om man skulle ha ett enhetligt stöd i vårt land.

Min andra fundering gäller förgröningen. Jag vill gärna höra landsbygdsministerns synpunkt. Om det ska ingå en förgröningsdel i det nya förslaget, vad skulle då kunna vara lämpliga punkter, krav eller delar i det som man skulle ställa upp?

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C): När det gäller den första frågeställningen tillåter jag mig att upprepa det jag sade i mitt anförande. Det är viktigt att en utjämning leder till att aktiva gynnas och att stöden genomförs på ett smidigt sätt utan att enskilda brukare drabbas oproportionerligt hårt.

Därtill ska läggas att en utjämning till exempel inom Sverige mellan de regioner som finns här riskerar att leda till att kapitalisering sker av arrendepriiser och markpriser, apropå att stödnivåerna är rätt rejält olika mellan den högsta och den lägsta nivån.

Beträffande förgröningsdelen: Min poäng är att det inte finns några generella åtgärder som är effektiva i hela Europeiska unionen. Det beror på att miljöproblemen men också naturförhållandena varierar alldeles väldigt inom Europeiska unionen. Som jag ser det är det svårt och kanske rent av omöjligt att utforma åtgärder som är unisona och lika för alla och som gör nytta i alla delar av unionen.

Av det skälet förespråkar jag en flexibilitet som går ut på att vi till exempel skulle kunna ha en meny av åtgärder som vi finge välja utifrån, apropå att vissa åtgärder gör bäst nytta i vår del av Europa, medan andra i den menyn gör bättre nytta i någon annan del av Europa, där naturförhållandena och miljöproblematiken möjligen är annorlunda.

På så sätt skulle vi kunna använda oss av det som jag tycker har gjort rejäl skillnad i vårt land, nämligen de miljöåtgärder som vi har vidtagit i den andra pelaren så här långt. Vi har ju en rik erfarenhet av vad som fungerar, vad som gör nytta och vad som gör skillnad. Låt oss använda oss av det och kanske till och med bjuda andra på de goda exempel vi har

på vad som har varit framgångsrikt respektive vad som har varit mindre framgångsrikt, apropå att vi har lagt rätt stora resurser på miljönytta i den andra pelaren.

Roger Tiefensee (C): Ordförande! Jag vill rikta min fråga till landsbygdsministern. Generellt kan man säga att en reform som gynnar aktiva brukare känns oerhört viktig och central. Samtidigt vill vi ha en reform som är enkel och vill inte komma tillbaka till de kopplade stöden.

Landsbygdsministern sade i sitt anförande att han ville få till stånd ett system som premierar aktivitet i andra pelaren. Jag skulle vilja att landsbygdsministern utvecklar det lite grann.

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C): Ordförande! Apropå vad jag svarade Christer: Vi har rik erfarenhet i vårt land kring den andra pelaren, detta i sin tur apropå att vi i stor utsträckning har använt vår andra pelare till just miljöåtgärder. Vi har alltså erfarenhet kring vad som gör skillnad, vad som gör nytta, på ett sätt som vore synd att bara kasta över bord och inte använda sig av i framtiden. Det är åtgärder som är väl anpassade för det klimat och de förhållanden som är här.

Därtill kan man lägga funderingarna kring LFA, apropå att det i de sammanhangen finns en viss möjlighet kring aktivitet på ett annat sätt än vad som finns i det rena pelare 1-stödet, där aktiviteten inte premieras på samma sätt som i den andra pelaren och speciellt i LFA-delen.

Vice ordföranden: Vi har tre frågeställare kvar. Tiden är egentligen ute, men eftersom detta möte är explicit för utskottets ledamöter och vi ska ha en chans att ställa frågor medger jag ett litet överdrag. Vi låter de tre frågeställarna fråga på en gång.

Anita Brodén (FP): Tack för föredragningarna! Jag har en fråga till kommissionens företrädare.

Under sin föredragning lyfte landsbygdsministern upp några väsentliga punkter, bland annat tredje världen, där utfasning av marknadsstöd och exportbidrag men också prioritering av en sund djurhållning nämndes.

Min fråga till kommissionens företrädare är: Hur resonerar kommissionen kring de kraven?

Jan-Olof Larsson (S): Jag har två frågor till ministern.

Det handlar bland annat om konkurrenskraften och utjämningen mellan länder. Jag undrar: Hur driver ministern frågorna om att alla ska få samma förutsättningar?

Så till detta med att flytta medel mellan pelarna. Jag kan tycka att det är okej att flytta medel från första till andra pelaren. Men hur ser ministern på att det ska gå åt båda hållen?

Helén Pettersson i Umeå (S): Jag har en fråga till landsbygdsministern och en fråga till kommissionen.

Det handlar om förgröningen. Jag tror att vi mycket delar oron inför de förslag som ligger nu och bristen på flexibilitet, som kan slå ganska hårt mot jordbruket i vissa delar av landet, framför allt hos oss.

Jag undrar hur stora möjligheter ministern känner att han har att få genomslag för att få mer flexibla regler kring förgröningen. Finns det stöd för det i hela EU, eller är det något som vi driver alldeles själva?

En fråga till May-Ann Ramsay är: Vi tycker att det är väldigt bra att man inför ett tak på stöden. Men när jag läser förslaget ser jag inte att det någonstans finns något som försvårar att man delar företaget i flera och därmed får stöd till de olika företagen och kan få lika mycket som tidigare. Jag har uppfattat förslaget rätt i så fall?

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C): Ordförande! Vad gäller den första frågeställningen om utjämning mellan länder: Den frågan har varit föremål för ett flertal diskussioner i rådet. Jag har uttryckt den syn som jag står för, nämligen att vi bör ha en rättvisa mellan framför allt de "gamla" och de "nya" medlemsstaterna, apropå att vi nu är i en union och det skiljer rätt rejäla belopp mellan den som är ny och den som är gammal i Europeiska unionen.

Det har fått sitt uttryck i att det nu finns ett förslag till en något mer jämn fördelning av de stöd som finns. Var nivåerna sedan kommer att ligga återstår att se. Slutligen är det stats- och regeringscheferna som kommer att fastställa hur stor pengabörs som det här området, likaväl som alla andra områdena, får när pengarna ska fördelas.

Jag tycker att det är en rättvisefråga och en moralisk fråga gentemot dem som har kommit med i vår union under senare tid.

Flexibilitet och förgröning är det många som efterfrågar. Mina medarbetare säger här att vi har stöd från ett antal lite större medlemsländer, Frankrike, Tyskland och Spanien till exempel, men också från Europaparlamentet. Det tror jag grundar sig på att det i parlamentet finns en kunskap och en vetskap om att förhållandena är diametralt olika. Jag kan exemplifiera med övre Norrland och Siciliens tåspets. Det är inte samma förutsättningar där, och därav kommer vårt inspel att det vore lämpligt med en meny eller katalog utifrån att förhållanden är olika, så att man utifrån den katalogen eller menyn kunde välja, om vi nu ska ha det på det sätt som är.

I grunddelen upplever jag dock – det vill jag gärna ha sagt – att vi är ganska ensamma, det vill säga när det handlar om att ta bort förgröningsdelen från den första pelaren och i stället lägga den helt och hållet i den andra pelaren, som vi har det i Sverige i dag.

May-Ann Ramsay, Europeiska kommissionen: Den första frågan gällde tredje världen. Om jag förstår rätt handlar det om import av jordbruksprodukter och hur vårt förslag kommer att inverka.

De experter som har lagt fram förslaget i Bryssel säger att EU:s behov av produkter inte kan tillgodoses enbart genom import, om det är det som avses. Jag kanske missförstod frågan.

Vice ordföranden: Jag ger ordet till Anita Brodén för ett litet förtydligande.

Anita Brodén (FP): Det handlar framför allt om exportbidragen från EU till tredje världen. Vi kan ta den delen, för det är den som har varit mycket omdiskuterad.

May-Ann Ramsay, Europeiska kommissionen: Den frågan har jag tyvärr inte hunnit titta på. Jag kom in lite för sent för det. Men jag kan gärna komma tillbaka till dig enskilt med ett svar på frågan.

Samma sak gäller också frågan om djurhållning. Det är en viktig fråga. Men jag har tyvärr inte kunnat gå in på den detaljnivån.

Däremot hade vi en annan fråga om det tak som vi föreslår ska införas och kontroll av eventuellt missbruk för att försöka tillskansa sig medel utöver det tak som medges.

Det är en fråga som vi tittar på, för att det inte ska bli missbruk. Alla detaljer diskuteras i rådsarbetsgruppen. Jag vet att andra medlemsstater har samma krav, så där får vi hoppas att man kommer fram. Kommissionens syn är att vi har infört taket och vill ha en kontroll för att verkligen undvika allt missbruk.

Vice ordföranden: Då tackar vi våra resurspersoner under block 1 och går över till block 2, som kommer att handla om hållbart nyttjande av naturresurser. Där har vi fyra resurspersoner som kommer att hålla inledningsanförandena, och därpå följer en frågestund.

Först ut är Palle Borgström från Lantbrukarnas Riksförbund, som dessutom har lite bilder att visa oss. Var så god, Palle!

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Herr ordförande! Tack för möjligheten att ge LRF:s syn på den nya jordbrukspolitiken. Tiden medger inte att vi går ned i några djupa detaljer, så det blir bara några övergripande budskap.

Jag konstaterar precis som mina företrädare här i talarstolen att de tre mål som EU-kommission har satt upp för den nya politiken – livskraftig livsmedelsproduktion, hållbar förvaltning av naturresurser och klimat samt balanserad territoriell utveckling – är viktiga.

LRF anser precis som alla andra att det är viktiga mål. Men vi konstaterar att det är mål som inte kan uppnås med renodlade marknadslösningar, utan det krävs en jordbrukspolitik och en gemensam jordbrukspolitik, i takt med att marknaderna i Europa blir mer och mer gemensamma och kommunicerar med varandra.

I LRF prioriterar vi under de kommande åren ett arbete med två strategier, nämligen en livsmedelsstrategi och en energistrategi. Livsmedelsstrategin går i korta ordalag ut på att skapa förutsättningar för tillväxt och lönsamhet i svensk livsmedelsproduktion. Energistrategin går ut på att vi ska ta vara på de möjligheter som uppstår för de gröna näringarna när vi ska ställa om energisystemen till förnybar energi.

Vi kan konstatera att en allt större andel av den svenska livsmedelskonsumtionen kommer från import. En del av det är import av sådana livsmedel som vi inte kan producera i Sverige, men en ganska stor del är sådant som vi mycket väl kan producera i Sverige.

50 procent och till och med något mer av det nötkött som vi äter i Sverige är importerat, och 50 procent av osten som vi konsumerar är numera importerad. Det finns alltså möjligheter till tillväxt och även lönsamhet i svensk livsmedelsproduktion.

För att sätta in det i ett litet större perspektiv tog jag med en bild över världen. Jag har inte bara ett uppdrag i LRF:s riksförbunds styrelse utan sitter också i Arlas styrelse. Det gör att jag kanske hämtar en del av mina referenser från mejerivärlden.

Bilden visar två saker. I botten ligger en världskarta i två färger. Den visar förväntad ekonomisk tillväxt i olika länder i världen fram till 2019. Väldigt förenklat ser vi att de blå länderna i den gamla västvärlden förväntas ha ganska låg tillväxt, medan andra länder framför allt i Asien men också vissa länder i Afrika söder om Sahara och en del länder i Sydamerika förväntas ha en oerhörd stark tillväxt.

Den gamla sanning som åtminstone jag har fått lära mig en gång i tiden – att priselasticiteten på baslivsmedel är väldigt låg – gäller inte längre, utan nu finns det ett mycket tydligt samband på världsmarknaden mellan pris och efterfrågan.

Vi ser att det kommer att vara ökad efterfrågan på i det här fallet mjölk i några mycket stora och starkt växande ekonomier i Asien.

Det gör att vi inte kan förvänta oss att det finns tillgång till billiga råvaror och att det alltid finns tillgång på världsmarknaden när vi inte producerar själva. Det innebär också att priserna på världsmarknaden nu oftast ligger i nivå med prisnivån i Europa. Det sätter lite nya ramar för vad vi ska använda politiken till och vad som är möjligt.

Vid sidan av de här strategierna arbetar LRF som vanligt för att det ska finnas förutsättningar för företag på landsbygden att skapa lönsamhet och tillväxt men också sysselsättning. Vi vet att en mjölkbonde ger upphov till ytterligare fem jobb i leden före och efter gården, och motsvarande utväxling finns också i andra branscher.

Vi har lite styvt 5 000 mjölkbönder i dag. Det innebär att mjölk- och mejerinäringen sysselsätter 25 000 personer. Skulle vi kunna öka produktionen får vi en ganska bra utväxling på sysselsättningen.

Från LRF:s sida ser vi den minskade livsmedelsproduktionen som ett av de allvarligaste hoten mot att uppnå våra miljömål och ett hållbart nyttjande av naturresurser. När vi importerar i stället för att producera själva köper vi från länder där produktionen oftast sker sämre miljömässigt sett och sämre ur djurskyddssynpunkt. Det innebär att vi faktiskt exporterar våra problem till andra länder i stället för att ta tag i dem själva.

Vi vill ha en hållbar livsmedelsproduktion. I det inräknar vi alla delar av hållbarhetsbegreppet, inte bara miljö och ekologi utan även socialt och inte minst ekonomiskt hållbart. Ett miljövänligt jordbruk i Sverige blir inte hållbart om det inte också är ekonomiskt hållbart.

Lite grann om några punkter under miljödelen. Det finns ett förslag om förgröning. I grunden är vi i LRF positiva till att vi har en grön jordbrukspolitik. Vi kan konstatera att kommissionens förslag, med de tre delar som finns, mest kommer att leda till ett ganska trubbigt och krångligt system inte när målsättningarna.

Precis som ministern var inne på beror det mycket på att det är svårt att hitta ett system som är träffsäkert i hela Europa. Det är en helt annan situation när man har intensiv grönsaksproduktion i Medelhavsländerna eller när man har en väldigt intensiv spannmålsproduktion på vissa av slätterna nere i Europa jämfört med hur vi har det i Sverige.

Förslaget om diversifiering med tre grödor riskerar att bli väldigt kontraproduktivt i Sverige, inte minst i de norra delarna, där det är en stor andel mjölkproduktion och den produktionen näst intill uteslutande sker genom vallproduktion. Där blir det här kravet rent kontraproduktivt ur miljösynpunkt.

Det blir också väldigt dålig logik när man kopplar ihop det med nästa krav, som är att man ska bevara permanenta gräsmarker. I det ena kravet kräver vi det, och i det andra kravet kräver vi faktiskt att man bryter upp gräsmarkerna.

Permanent gräsmarker riskerar också att ge ganska stora inläsnings effekter, vilket minskar möjligheten till omställning. Det finns också en del lantbrukare som redan använder långliggande vallar men som vill förnya dem med jämna mellanrum, vilket blir omöjligt med det här systemet – eller också kommer de att få göra det oftare för att inte drabbas av femårsregeln.

Förslaget om ekologiska fokusområden är vi rädda för kommer att leda till ganska stor komplexitet och krångel och kommer att vara svårt att följa upp. Men det är också ganska svårt att ha en detaljerad uppfattning om det i dag, för vi vet inte riktigt vilka krav som kommer att ställas. Det finns ett antal förslag men inga konkreta.

Vi tror att ett mer effektivt sätt att göra en grönare jordbrukspolitik vore att använda de stöd som redan i dag finns i pelare 2 och att koppla ihop dem och ange som förutsättning för att uppfylla förgröningskravet att man utnyttjar en eller flera av de stöd som finns i pelare 2.

Det också viktigt att Sverige inte missgynnas. I ett Europaperspektiv har vi gått före med att använda pelare 2 till miljöstödsåtgärder. En del av de kraven riskerar nu att bli obligatoriska i förgröningen, och då är det viktigt att vi i Sverige som har gått före inte missgynnas i den processen.

Flera av de miljöersättningar som finns i dag tycker vi fungerar bra. Det handlar om skötsel av betesmarker, åtgärder för att minska växtnärlingsläckage och åtgärder för att ta vara på kulturmiljö och ekologisk produktion. LRF:s uppfattning är att vi ska fortsätta med de systemen och eventuellt utveckla dem men inte införa alltför många nya system.

Vi tror också att det är bättre med ganska breda miljöstöden som många använder i stället för att ha väldigt avancerade stöd som bara ett fåtal använder. Med bredd och många användare tror vi att vi uppnår en större totaleffekt för miljön.

Ett observandum är att de senaste årens diskussion runt framför allt betesmarker har gjort att förtroendet för stöden bland lantbrukarna är ganska kraftigt naggat i kanten. Många vet inte vad som gäller. Man har lämnat in ansökan på uppgifter som man har fått från länsstyrelsen, men vid senare kontroller har ansökan inte blivit godkänd eftersom reglerna har ändrats.

Det gör att en del lantbrukare i dag faktiskt funderar över om man ska söka stöd i framtiden när det gäller avancerade miljöstöden där reglerna är svåra att överblicka. När vi har gjort stöden så avancerade skjuter vi över målet om ingen använder dem, för det är i sista änden lantbrukarna som ska göra jobbet.

Konkurrenskraft och aktivitet, som har diskuterats mycket tidigare, återkommer jag till efter lunchen.

Vice ordföranden: Tack så mycket, Palle! Det var föredömligt att hålla sig inom tidsramen.

Efter Lantbrukarnas Riksförbund är det Ekologiska Lantbrukarnas tur.

Peter Einarsson, Ekologiska Lantbrukarna: Tack för ordet och för inbjudan hit! Ekologiska Lantbrukarna lämnade i går ett ganska utförligt remissvar till Landsbygdsdepartementet om CAP-förslagen. Jag tänkte lyfta fram några huvudpunkter ur det.

Vill ni titta på allt finns det några kopior vid ingången, och det går naturligtvis också att hitta på ekolantbruk.se. Ni som har vårt elektroniska nyhetsbrev *Veckans ekolantbruk* fick en länk redan i går, och ni som inte har det kan prenumerera via hemsidan.

Innan jag börjar vill jag ta upp en sak som vi är mycket glada över. Det som står i vårt remissvar och det jag kommer att säga här är i allt väsentligt sådant som vi har resonerat fram gemensamt med våra europeiska systerorganisationer. Det är alltså något som inte bara Ekologiska Lantbrukare i Sverige utan alla ekologiska organisationer i Europa står bakom.

För att göra en snabbrecension av förslagen blir det ungefär så här, från vår synpunkt: Det är väldigt mycket snack om grönare CAP-stöd, men tittar man på vad som verkligen föreslås ser man att riktningen är åt motsatt håll. Vad jag kan bedöma – jag har varit med rätt länge genom de här reformerna – är detta den klart lägsta ambitionsnivån när det gäller miljö och resurshushållning på 20 år.

Vi har ända sedan 80-talet haft en visserligen långsamt men ändå stadigt ökande andel pengar som har gått till den så kallade andra pelaren, till de riktade stöden och miljö- och landsbygdsstöd. Nu föreslår man för första gången inte bara att överföringen stoppas utan att det blir en liten gradvis sänkning under den kommande budgetperioden. Man kan framför allt ifrågasätta tajmningen av förslaget. Under det decennium som ligger framför oss måste vi på allvar ta itu med stora omställningar som att minska klimatpåverkan och lära oss att klara oss utan fossilenergi och konstgödsel i stor utsträckning i lantbruket. Vi ser ingen som helst möjlighet att klara detta med minskande resurser. Det behövs i stället kraftigt ökande resurser på denna sida.

En del av er tror kanske att det inte är så bråttom med denna typ av omläggning. Då rekommenderar jag er att ta del av en rapport som kom förra året från EU-kommissionens kommitté för jordbruksforskning, Scar. Där tittade man just på framtiden för lantbruket. Det finns en referens till den i vårt remissvar. Jag tror att det kan få många att ändra uppfattning.

Vi i Ekologiska Lantbrukarna är överens med den polske jordbruksministern om att minst 50 procent av EU:s jordbruksbudget bör ligga i andra pelaren vid slutet av den kommande budgetperioden. På längre sikt bör alla jordbruksstöd flyttas över i riktade former. Det har inte minst att göra med att det såvitt vi ser det är enda rimliga sättet att styra dem till folk som verkligen bedriver aktiv verksamhet på landsbygden, som bönder eller andra typer av företagare, vilket ministern nyss var inne på.

Det vi har fått i stället för mer pengar till andra pelaren är förslaget om förgröning, alltså miljövillkor i första pelaren. Vi tycker inte att det är en dålig idé, och vi föreslog detta för åtminstone tio år sedan. Det är dock två saker som jag kraftigt vill understryka. För det första kan detta aldrig ses som ett alternativ till överflyttning av pengar till riktade stöd. Det kan vara ett bra komplement om det utformas väl. För det andra är den föreslagna utformningen inte väl genomtänkt, vilket många redan har noterat. Grundfelet är centralstyrningen, att försöka göra detta på exakt samma sätt över hela EU.

Vi har en ganska bra modell som används i många andra sammanhang i landsbygdsstöden, till exempel vid utformningen av tvärvillkoren. EU sätter ett ramverk, de nationella regeringarna står för detaljerna och sedan har man en notifieringsprocess så att det harmoniseras. Arbetar man på det sättet blir det inget större problem att få till en vettig lösning på förgröningskraven.

Jag ska inte säga så mycket om de enskilda kraven. Det har redan konstaterats hur växtföljds- eller diversifieringskravet kommer att slå mot valldominerade områden där det i princip får motsatt effekt mot den tänkta. En annan sak som kanske inte har uppmärksamats så mycket är att för att ha nytta av en diversifiering eller växtföljd krävs det att det är olika växtslag, att man har en medveten planering av växtföljden för att få

biologiska fördelar. Tre sorters spannmål ger inga som helst miljöfördelar, men med olika växtslag, och i synnerhet med kvävefixerande växter, bör vi få effekter.

Det är lite samma sak med de ekologiska fokusområdena, som kanske är det mest intressanta av de tre förslagen. Det är ett försök att komma åt ett stort problem, nämligen den i princip utplånade biologiska mångfalden i många intensiva jordbruksområden. Men genom att fokusera på stelbenta procentkrav i stället för på innehållet har man redan lyckats få hela det europeiska lantbruket emot sig. Det viktiga med sådana här områden är inte hur stora de är utan att de finns i anslutning till i princip varenda åker. Har man 300 hektar och plockar undan några i en hörna har det ingen som helst biologisk mångfaldseffekt. Har man mindre arealer men lägger dem på rätt ställen i anslutning till åkermark får man mycket större effekt.

En annan viktig sak är att många bönder i både Sverige och resten av EU redan har ekologiska fokusområden. Det handlar om impediment, stenmurar, buskrader, trädrader, brukningsvägar, diken och så vidare där biologisk mångfald gynnas. Förslaget måste givetvis utformas så att de lantbruk som redan har detta får tillgodoräkna sig det. Det är inte tydligt i det föreliggande förslaget. Vi tycker att permanenta betesmarker även skulle kunna räknas in i den utsträckning de ligger i direkt anslutning till åkermark, för det ger biologisk mångfaldseffekt.

I synnerhet med tanke på att grundupplägget i förslaget är ganska stelbent och att vi har ganska dålig budgettilldelning till andra pelaren blir frågan om nationell flexibilitet extra viktig. Det ligger två förslag på bordet. Det ena medger upp till 10 procents överföring från första till andra pelaren nationellt. Det är bra, men ska budgeten för andra pelaren ligga kvar så lågt som föreslaget behöver den siffran justeras upp betydligt och åtminstone fördubblas. Den andra möjligheten är det vi i dag kallar särskilt stöd, det vill säga nationellt utformade stöd som helt finansieras med pengar från gårdsstödsbudgeten. Om man gör nationella kopplade stöd har vi i dag möjlighet att använda upp till 3 ½ procent av gårdsstödsbudgeten och om man gör nationella frikopplade stöd upp till 10 procent. Det är bra och har börjat användas i ganska stor utsträckning i medlemsländerna.

Det nya förslaget tar ett ganska stort steg bakåt. Nu talar man enbart om kopplade stöd och att man ska få använda 10 procent till kopplade stöd. Det finns över huvud taget inget om användning av sådana pengar till frikopplade stöd. Vi menar att den lösning vi har i dag med en prioritering av de frikopplade stöden är bra. Det ska finnas en stimulans att i första hand använda dem men givetvis även de kopplade.

Gun Rudquist, Naturskyddsföreningen: Jag tackar för inbjudan. Jag ska kort berätta vad Naturskyddsföreningen är. Vi är Sveriges äldsta miljöorganisation och helt fristående och politiskt obunden. Vi har 192 000 medlemmar och finns över hela landet. Jag representerar rikskansliet och jobbar med jordbruks- och havsfrågor.

Låt oss ägna oss åt dagens ämne. Jag tänkte börja som LRF. Vi är ofta överens, vilket är trevligt, men inte alltid. Den här frågan är alltför angelägen för att säga att marknaden eller någon annan aktör kan klara av den. Det här är en fråga som vi måste ha politik till. Det bottnar i att vi alla vill ha livsmedel av god kvalitet, ett fungerande ekosystem, en god djuromsorg och liknande – och det är bråttom. Det är inte bråttom för att havsörnarna är vackra att se på eller för att det är trevligt med vatten att bada i på sommaren, utan det är bråttom för att gränserna för vad planeten klarar av redan är långt överskridna. Jag vill betona detta. Det går inte att sköta miljöfrågan med vänster hand, utan det handlar om vår egen överlevnad. Därför behövs politiken. Marknaden kan inte lösa denna fråga. Det behövs antagligen både morot och piska.

När man diskuterar den här frågan är det viktigt att tänka på att det inte räcker med den jordbrukspolitiska arenan. Det kommer att behövas annan och kompletterande politik och andra styrmedel. Inte ens inom CAP kan vi lösa allt genom att tänka att vi kan hantera miljöfrågan med det lilla landsbygdsprogrammet. Vi måste tänka helhet. Vi har enormt mycket pengar till denna viktiga näring. Låt oss använda dem på ett klokt sätt.

Det är viktigt att vi har ett aktivt jordbruk i Sverige, i EU, i utvecklingsländerna, överallt. Det är en förutsättning för livsmedelstrygghet. Detta jordbruk måste bygga på de resurser som finns där man är och verkar. Vi kommer att fortsätta handla. Handel är viktigt, men handel är inte ett mål i sig utan ett medel. Man ska komma ihåg att det mesta av de livsmedel och annat som produceras konsumeras lokalt. Vi kan inte tänka på handel med livsmedel på samma sätt som vi tänker på handel med telefoner, bilar eller något annat. Det är en annan fråga. Det handlar om kretslopp, om att bygga organiskt material i marken och liknande.

Vad betyder det för den politiska reform vi sitter i? Målet för oss alla, inte bara för miljörelserna i EU, är att se till att de jordbrukspolitiska medlen ersätter kollektiva nyttigheter och andra samhällsvärden samtidigt som PPP används.

Är vi på rätt väg eller inte? Nja, det är inte ens jenka som är två steg framåt och ett bakåt. Det här är mer baklängesjenka, två steg bakåt och möjligen ett steg framåt. Jag är benägen att hålla med Peter Einarsson om att reformförslaget på många sätt är ett trendbrott. Vi har haft en period när man har sett hur miljö- och landsbygdsutvecklingsfrågorna har stärkts. Nu ser man tyvärr mindre av det. Det är en minskning i budget och ett skapande av en sorts konflikt mellan konkurrenskraft och lönsamhet, och det blir lite grann på bekostnad av miljö och landsbygdsutveckling i stället

för att säga att konkurrenskraft och lönsamhet måste bygga på miljöhänsyn. Detta ser man också när man tittar mer i detalj på vad som ligger på bordet i landsbygdsprogrammet.

Tyvärr är inte reformivern i EU så stark. Många medlemsländer tvekar och vill stå kvar där man är. Då måste vi vara pragmatiska och tänka: Vad kan vi uppnå i den reform som vi sitter i? Vad är möjligt att göra? Här är det viktigt för miljö- och jordbruksutskottet att ta ställning till vilka frågor som ska bevakas och vad Sverige ska driva på för att komma vidare.

När det gäller förgröningen är det stora hotet att den riskerar att bli ett argument för att ha inkomststöden kvar. Här är nog miljöförörelsen i EU rätt enig. Naturskyddsföreningen instämmer i landsbygdsministerns oro för att den regionala flexibiliteten inte kommer att vara tillräckligt stor. Ska det fungera måste det vara flexibelt. För Sveriges del skulle det vara viktigt att få igenom att de lantbrukare eller landsbygdsbor som redan varit aktiva på miljösidan, kanske genom att ha använt mycket av landsbygdsprogrammets möjligheter, kvalificeras in och automatiskt sägs vara förgrönade. Det skulle kunna vara ett sätt att ta sig an denna fråga.

Det är viktigt att man driver på om omfördelningen. Det är en rättvisefråga mellan EU:s länder. Det finns inget rimligt argument för att de nya medlemsländerna inte ska ha samma villkor. Utifrån ett skattebetalarperspektiv är det svårt att motivera. På samma sätt är det viktigt att omfördela inom Sverige och titta på varför grundbeloppen är olika mellan Skåne och Norrland och hur man argumenterar för det. Tilläggsbeloppen är en annan historia.

För Sveriges del är det viktigt att jobba med betesmarksfrågan. Här står Sverige enat, och det är roligt att Landsbygdsdepartementet och regeringen har varit aktiva i denna fråga. Det är välkommet. Här har miljöförörelsen försökt bidra genom att ha ett projekt. Vi har lyft fram exempel på sex olika länder som också drabbas av vad man påstår är fodermark, betesmark i EU-sammanhang. Det finns en rapport att tillgå som lyfter fram exempel på hur det slår mot biologisk mångfald och annat.

Det som är viktigt att beakta är att det blir pengar till landsbygdsprogrammet. Det handlar inte bara om de EU-pengar som kommer utan också om att den svenska medfinansieringen inte får vika. Jag hade hoppats att någon från skatteutskottet skulle vara här, för det här är viktigt för Sverige. Det måste fortsätta finnas nationell medfinansiering.

Vi föreslår också att man öronmärker pengar för fortsatt satsning på miljöersättningarna. Budgeten ser bra ut för den innevarande perioden. Det finns dock inget i förordningen som öronmärker på samma sätt, så det är viktigt.

Vi är också pragmatiska när det gäller möjligheten att koppla stöd. Varför inte utnyttja det och se till att dikor och proteingrödor får lite extra ersättning?

Vi tycker också att man ska betala för betesmarkerna och ängarna men se till att försäkringsfrågorna hanteras av marknaden.

Vi har också gjort ett utförligt remissvar som kommer att läggas på hemsidan i veckan.

Håkan Wirtén, Världsnaturfonden: Tack för att ni har anordnat detta och bjudit in till denna hearing. Vi kommer också att lämna ett remissvar till regeringen avseende förslaget.

Den gemensamma jordbrukspolitiken formulerades i Romfördraget 1957 i ett Europa som fortfarande präglades av andra världskrigets ransoneringar och matbrist. Det var i det sammanhanget naturligt att sätta mål för att öka produktionen och optimera resursutnyttjandet. Det fanns inga mål för miljö, djurskydd, matkvalitet eller världshandel. Trots alla jordbruksreformer sedan dess är den legala basen för EU:s jordbrukspolitik fortfarande densamma som 1957, senast manifesterat i Lissabonfördraget.

Detta är ett problem. Medan laggrunden är densamma har utmaningarna förändrats. Världen står inför stora utmaningar när anspråken på naturresurser och ekosystem ständigt ökar. Klimathot, vattenbrist och utarmad biologisk mångfald är realiteter. Läget är allvarligt också inom EU med vattenbrist och erosion i södra Europa, förorenat grundvatten, övergödda sjöar, floder och kustområden, alltmer utarmad biologisk mångfald och sviktande ekosystem. Regionalt är Östersjön ett påtagligt exempel på hur naturresurser och ekosystem missbrukas.

Kort sagt ser vi ett växande hot mot de naturresurser och ekosystem som en långsiktigt hållbar matproduktion är helt beroende av.

Världsnaturfonden, WWF, ser därför med stor oro på kommissionens förslag på hur en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken 2014–2020 ska utformas. Det är första gången sedan politikens införande som det inte ges några förslag som ytterligare gynnar biologisk mångfald och ekosystemtjänster i jordbrukslandskapet. Snarare är förslaget ett steg tillbaka, och de miljöåtgärder som föreslås inom den så kallade förgröningen av första pelaren framstår som ett försök att rättfärdiga fortsatta direktstöd till lantbrukare och jordägare och minska kritiken från WTO.

Det är ett stort misstag att inte ta tillfället i akt att stärka jordbrukspolitikens legitimitet bland EU:s medborgare genom att tydligt koppla den till kollektiva nyttigheter och ersätta lantbrukare för verksamhet som gynnar hela samhället.

En sådan grönare jordbrukspolitik skulle dessutom bidra till att lösa EU:s arbetslöshetsproblem. Härnäst veckan lanserade WWF och en rad andra organisationer en rapport som visar att en satsning på en grönare jordbruks- och sammanhållningspolitik skulle leverera fler och mer långsiktiga jobb än nuvarande politik.

I tider av ekonomisk kris är det ofta miljön som får stå tillbaka. Vi har i Europa en eurokris vars genomslag vi inte helt kan överblicka i dagsläget. I ljuset av detta är Världsnaturfonden allvarligt oroad över att de nedskärningar som sannolikt kommer göras i jordbruksbudgeten görs i andra pelaren, landsbygdsprogrammen. Detta skulle innebära att den del av jordbrukspolitiken där det i dag finns åtgärder som på ett tydligt sätt leve-

rerar mot ett mål – och som i mycket är både mätbara och uppföljningsbara med avseende på resultat – riskerar att få lägre budget. Inte minst gäller det Sverige.

Förgröningen av första pelaren, direktstöden, levererar inte för ett hållbart jordbruk. Det beror bland annat på att hänsyn inte tas till de regionala naturgivna och kulturella skillnader som finns inom EU och att förslaget i första hand är anpassat för ett storskaligt slättjordbruk. Delar av Sverige och svenskt jordbruk är ett tydligt exempel på hur förgröningen missar målen. Förgröningen blir därför ett mycket dyrt, ineffektivt och administrativt tungt sätt att göra jordbruket mer hållbart och för att stärka biologisk mångfald och ekosystemtjänster i jordbrukslandskapet. Förgröningen i sin nuvarande utformning, utan uppföljningsbara eller mätbara åtgärder, är som sagt bara ett rättfärdigande för fortsatta direktstöd till lantbrukare och jordägare.

WWF anser att andra pelaren måste stärkas. Det ska inte vara tillåtet för medlemsländerna att föra över medel från andra pelaren till första pelaren. Minst 50 procent av andra pelaren bör örönmärkas för miljöåtgärder och miljörådgivning. Det glädde oss att höra landsbygdsministern tala om detta förut.

Vi anser vidare att det behövs klara mål för att uppnå en hållbar landsbygdsutveckling i enlighet med 2020-strategin och att det behövs en tydlig strategi för en rättvis och jämbördig fördelning av resurserna mellan gamla och nya medlemsländer senast till 2020.

Det är självklart för WWF att principen förorenaren eller användaren betalar, polluter pays principle eller user pays principle, också ska omfatta jordbrukssektorn. Tvärvillkoren är ett viktigt verktyg för att uppnå detta.

Låt mig avslutningsvis konstatera att jordbrukspolitiken skulle kunna vara ett av EU:s viktigaste verktyg för att skapa en grön ekonomi i Europa. Genom urvattnade förslag som faktiskt kastar oss tillbaka flera år i tiden försummas denna chans. Det är särskilt allvarligt då den ekonomiska krisen borde göra medlemsländerna mer måna än någonsin om att använda gemensamma resurser till gemensamma nyttigheter.

Från WWF:s sida hoppas vi att Sverige kommer att gå vidare med skarpa krav när det gäller förhållandet mellan första och andra pelaren men också behålla siktet på den långsiktiga reform jordbrukspolitiken kräver: gemensamma resurser till gemensamma nyttigheter.

Vice ordföranden: Därmed har våra fyra resurspanorer inom block 2 haft sina föredrag, och vi övergår till frågor från utskottets ledamöter.

Kew Nordqvist (MP): Jag tackar deltagarna för intressanta inlägg. Jag riktar min fråga till LRF. Det är två framtida ödesfrågor som saknas. Det ena är de slutna kretsloppen, återföring av växtnäring. Det andra är vårt beroende av den fossila oljan. Peter Einarsson berörde detta, och inom jordbruket tittar vi framför allt på konstgödseln.

Jag vill att LRF kommenterar saknaden av strategi.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Jag berörde inledningsvis våra två strategier där framför allt energistrategin går ut på att ta vara på de möjligheter som finns för de gröna näringarna när det gäller att ställa om energisystemet till förnybar energi. Det handlar inte bara om flis från skogen utan om många fler åtgärder där en ersättning av fossil olja även till drivmedel är en del. De eleganta lösningarna som gör att vi kan ta stora steg saknas, men vi jobbar en del på det också – kanske inte så mycket i just CAP-frågan, men i LRF i övrigt jobbar vi mycket med det.

Slutna kretslopp är en fråga som i alla fall i vår värld hamnar lite utanför jordbrukspolitiken. Kan vi hitta ett miljöstödd som hjälper till där är vi beredda att titta på det.

Anita Brodén (FP): Jag riktar frågan till er alla som har varit aktiva i block 2. Vi får se vem eller vilka som hugger på den. Vi är alla rörande överens om första och andra pelaren, förgröningen och att vi skulle vilja gå mycket längre. Men EU består av 27 länder som inte alla delar den svenska positionen.

Om det blir en förgröning i första pelaren, kan ni se en fördel i att det tvingar fram en grönare jordbrukspolitik i länder som kanske inte skulle satsa på andra pelaren med den medfinansiering som krävs?

Om ni ser att det kan finnas någon fördel, hur skulle vi från svenskt håll kunna påverka så att förgröningen blir så positiv och ändamålsenlig som möjligt?

Gun Rudquist, Naturskyddsföreningen: Jag tror att du har rätt i att det kan vara till fördel i de länder där vi har en situation som är långt värre än i Sverige. Där kan det vara en poäng att få tillbaka ekologiska fokusytor och se till att man får dikesrenar i ett åkerlandskap där biologisk mångfald inte har någon plats över huvud taget. För Sveriges del är det en poäng att se till att det inte blir så stor regional flexibilitet att det i praktiken inte görs något alls. Det måste finnas en minimigräns för vad som är acceptabelt. Hellre några få skarpa villkor som man driver igenom än en uppsjö med saker som är svåra att hantera.

För Sveriges del skulle jag gå tillbaka och försöka se till att vi som har varit duktiga på miljöåtgärder även i andra pelaren kan göra en sådan koppling nationellt. Det finns fler länder än vi som har bra landsbygdsprogram med mycket miljöåtgärder. Kan man koppla ihop det kan man kanske komma en bit på vägen.

Peter Einarsson, Ekologiska Lantbrukarna: Jag hugger på din fråga om fall back-alternativ och hur man resonerar i förhandlingarna. Jag fortsätter på den linje jag började på. Man måste tänka på detta som en helhet. Går det inte att få upp budgetöverföringen från första till andra pelaren är det viktigt att flexibiliteten för de medlemsländer som vill göra det nationellt är så stor som möjligt i bägge de former som föreslås. Samma sak gäller på förgröningssidan. Jag är ganska säker på att ett system som har identiska krav över hela EU inte är möjligt att genomföra på ett bra sätt. Om

man däremot lägger in någon form av flexibilitet går det säkert, även om risken finns att det sker en urvattning. Men kanske hellre det än att det blir ett totalt fiasko.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: LRF är positivt till en grönnare jordbrukspolitik, men samtidigt måste vi konstatera att världen inte ser ut riktigt så som den gjorde tidigare. Vi kan inte förvänta oss att det finns fri tillgång till livsmedel till låga priser på världsmarknaden, utan om vi väljer att ålägga oss själva väldigt hårda miljökrav eller hårda regler i miljöersättningsarna så exporterar vi bara problemen någon annanstans när vi måste importera färdigförädlade livsmedel eller råvaror till livsmedelsindustrin. Det perspektivet måste vi alltså ha med oss.

Livsmedelsförsörjningsfrågan kommer upp på den politiska dagordningen i allt fler länder. Den har inte kommit till Sverige ännu, men jag är övertygad om att den kommer att komma upp även här. Men om man kan hitta ett system där man får de länder som har lägst ambitionsnivå på det här området att komma med är vi givetvis också positiva till det.

Christer Akej (M): Med min fråga och fundering vänder jag mig till Palle Borgström från LRF. Vi har ju nu hört fyra stycken väldigt spännande och intressanta inlägg, och man kan väl säga att tre av deltagarna, nämligen Ekologiska Lantbrukarna, Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden, ligger rätt nära varandra på många punkter och talar varmt för att man bör minska och rentav kanske helt fasa ut pelare 1 och gå över till pelare 2, att det är där man har fokus på de riktade stöden.

Min fundering är till LRF som kanske kan sägas företräda de aktiva inom den bredare lantbrukarkåren. Hur ser ni på detta och vilka skulle konsekvenserna bli? Samtidigt vill jag passa på att ställa ännu en fråga till Borgström från LRF. Det är ju vanligt vid reformer och remisser att man vänder sig mycket emot det man inte gillar. Min fundering är därför: Vad tycker man från LRF är särskilt bra som man vill slå vakt om i det förslag som nu finns och föreligger beträffande CAP?

Pyry Niemi (S): Jag vänder mig också till Palle Borgström som talade med väldigt skarpt fokus om en administrativ mardröm.

Det är som sagt ett väldigt skarpt uttryck i ett sådant här sammanhang när det gäller regeltolkningar och så vidare. Jag skulle vilja att Palle Borgström utvecklade den administrativa mardrömmen med några konkreta exempel på vad han eller andra inom LRF förutser kan komma er till del om denna CAP skulle genomföras.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Vi har ju ett pass efter lunch som handlar om konkurrenskraft. Där kommer jag att komma tillbaka lite till våra tankar runt pelare 1 och pelare 2.

Om vi återgår till försörjningsfrågan och möjligheterna med en svensk livsmedelsproduktion och en tillväxt i svensk livsmedelsproduktion som inte bara gynnar bönderna utan samhället som helhet med fler arbetstillfällen är det så att om vi flyttar väldigt mycket pengar från pelare 1 till

pelare 2 så kommer vi att sänka konkurrenskraften för en ganska stor del av det svenska jordbruket. Därför måste vi tänka oss för när vi funderar över sådana lösningar.

Den andra frågan var ganska utmanande – vad tycker LRF är bra? Vi är ju vana vid att fokusera på sådant som går att förbättra. Även om det här inte låter speciellt konstruktivt tycker vi att den nuvarande politiken fungerar rimligt bra. Att man inte ändrar mer än vad man gör är faktiskt en av de saker som är bra i politiken. Som lantbrukare har man ganska många utmaningar när det handlar om väder, marknader och annat, och då är det bra att politiken är en ganska fast grundpelare i verksamheten.

När det gäller frågan om byråkratin har vi precis som departementet en målsättning att minska regelkrånglet. Landsbygdsministern brukar framhäva att han är duktig på det området, men problemet är bara att våra medlemmar inte märker någon större skillnad. Det behövs alltså mycket mer på det området, och därför är vi ganska vaksamma när det gäller att inte införa ytterligare komplexitet i de nya stöden. När det gäller detta är vi rädda för att bland annat förgröningen och kontrollen av förgröningen skulle innebära mycket mer komplexitet.

Roger Tiefensee (C): Tack till er alla föredragshållare! Det var väldigt intressanta inlägg. Det är också intressant att höra hur samstämmiga ni är i synen på miljöersättningarna, att fokusera på pelare 2 och att ifrågasätta förgröningen av pelare 1.

Palle Borgström lyfte upp det här med att fortsätta med miljöersättningarna med samma koncept som förut men att förenkla och hade en idé om att koppla ihop miljöersättningar i pelare 2 med kriterier för förgröning i pelare 1. Jag tycker att Gun Rudqvist hade en liknande tankegång i att ha ett historiskt synsätt som innebär att om man jobbat med miljöersättningar i pelare 2 tidigare så skulle det vara kriterier för pelare 1.

Jag skulle egentligen bara vilja ställa en kontrollfråga till Palle: Håller du med min tolkning att ditt och Guns resonemang var rätt så lika, och skulle det i så fall vara en framkomlig väg för Sverige?

Tina Ehn (MP): Det har varit jätteintressanta föredrag! Jag tänkte också ställa min fråga till LRF. LRF är ju en stark organisation med många avdelningar och många människor involverade. I det anförande som vi hörde här pratades det mycket om en ökad produktion och att vi bland annat importerar 50 procent av vårt nötkött till Sverige i dag.

Man kan diskutera vad det beror på, och det kan vara många anledningar. Men en sak om man vill öka produktionen måste vara att den ökas på ett hållbart sätt, och då har vi frågan om proteingrödor som påverkar väldigt mycket av den regnskogsavverkning som sker globalt. Jag undrar vad LRF har för tankar runt detta i jordbrukspolitiken och i sin livsmedelsstrategi.

En annan fråga till LRF handlar om landsbygden i Sverige och utvecklingen på landsbygden. 5 000 mjölkbönder kan knappast räcka till för landets befolkning på landsbygden, även om de skapar jobb. Även om

man talar om 5 plus innan och 5 plus bakom, som man säger i produktions- och förädlingsledet, är dessa jobb oftast inte på landsbygden generellt. Så här funderar jag: Vi pratar väldigt mycket om det hållbara jordbruket, om lokal produktion och om att försöka få till en förädling. Matlandet Sverige är ett begrepp i dag. Vad har LRF inom den här gemensamma jordbrukspolitiken för frågor som känns allra viktigast att driva i arbetet för att öka den lokala produktionen och förädlingen?

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: När det gäller frågan om jag håller med Gun så gör jag det. Vi var förvånansvärt överens. När vi sedan kommer till detaljerna kanske vi inte är riktigt lika överens, men det får vi ta då.

Vad gäller ökad produktion av proteingrödor i Sverige, om vi kan göra det på ett hållbart sätt och vad LRF gör åt det, så pågår det dels en del arbete med att hitta möjligheter att bättre utnyttja de proteinkällor vi har inom landet, dels ett arbete där det börjar röra på sig ganska mycket vilket handlar om att se till att den soja vi importerar faktiskt är odlad på ett åtminstone mer hållbart sätt än tidigare. Bland annat har Arla ställt krav på att den soja som Arlas mjölkproducenter använder ska vara RTRS-certifierad senast 2015, och vi börjar redan i år att köpa certifikat för att stimulera den utvecklingen. Det är inget lätt problem att lösa, men vi har i alla fall påbörjat uppgiften.

Jens Holm (V): Tack för jättespännande presentationer! Jag har också en fråga till Palle Borgström från LRF som spinner vidare på det som Tina Ehn var inne på.

Jag tycker att det är väldigt bra att ni i LRF tar frågan om den stora livsmedelsimporten på allvar och att ni säger att ni vill göra det ni kan. Samtidigt vet vi att import av till exempel soja till djurfoder handlar om hundratusentals ton varje år, och såvitt jag känner mitt LRF har ni sagt i åtminstone 15 års tid att ni jobbar på frågan. Det är bra om det nu blir en certifiering, men målsättningen måste väl ändå vara att vi inte ska importera stora kvantiteter intensiv och kemikalieintensiv proteinråvara för att föda upp våra djur? Det känns liksom helt bakvänt.

Men nu pratar vi om CAP, EU:s jordbrukspolitik. Du sade att ni vill hitta lösningar på hur man kan komma bort från det här beroendet inom ramen för CAP, och det tycker jag låter jätteintressant. Frågan är bara hur. Har ni några konkreta förslag på hur man kommer bort från just det stora importberoendet?

Otto von Arnold (KD): Det var väldigt intressanta föredrag, vilket har sagts tidigare. Men en fråga som är väldigt intressant och som inte har berörts är hur CAP ska populariseras. Nu lägger vi fram en helt ny och grönare dimension, och då är min fråga till alla företrädare i det här blocket: Hur ska vi nu lyckas med att popularisera och öka förståelsen för den gemensamma jordbrukspolitiken hos medborgarna?

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Jag har delvis berört sojaimporten, men det är inte en helt lättlost fråga. Vi har haft några idéer. I den gamla jordbrukspolitiken hade vi tidigare ett proteingrödestöd som togs bort. Tanken var att det där skulle marknaden sköta. Vi kan se att odlingen av proteingrödor i Sverige ökar, dock inte i den takt som man kanske skulle önska eller som i varje fall skulle behövas för att vi snabbt ska kunna fasa ut sojaimporten. Vi tror att det finns ytterligare områden där vi kan komma framåt i den här frågan, bland annat vad gäller att bättre utnyttja vallfodret med en proteinrikare vall och ett bättre utnyttjande av baljväxter.

Vad gäller populariseringen av CAP har jag kanske inte någon jättelösning i innerfickan, men vi förstår ju att för att jordbrukspolitiken ska vara långsiktig måste den också accepteras av skattebetalarna. Förslaget om förgröning är en del i arbetet med att göra en politik som blir mer förståelig och som mer kan accepteras av skattebetalarna. Vi tycker kanske inte om detaljerna i förslaget, men vi förstår bakgrunden i hur man tänker.

Håkan Wirtén, Världsnaturfonden: Vi tror inte att det här förslaget kommer att göra CAP särskilt mycket mer populärt. Faktum är att CAP inte är särskilt känt över huvud taget bland EU:s medborgare. I vårt nätverk med organisationer runt om i Europa och världen försöker vi för vår del göra känt vad CAP är, vad det innebär, hur det skulle kunna användas och var.

Ett sätt måste ändå vara att politiker, regeringar och så vidare lyfter fram vad CAP faktiskt är, att det fortfarande, även om det har minskat som andel av regeringens budget, är en enormt stor andel av EU:s budget och att det mitt i de kristider vi är i fortfarande är en sådan extremt stor del av EU:s budget. Det tycker jag att man har ett ansvar att lyfta fram från politiker, regeringar, företag och alla organisationer. Det är ett sätt.

Gun Rudqvist, Naturskyddsföreningen: Jättekort: CAP kan aldrig bli populärt förrän det gör nytta. Så länge vi har avarter när det gäller vad jordbrukspolitiken betalar för är det ett spel för gallerierna att göra den populär. När vi kommer så långt att pengarna verkligen går till samhällsvärden och kollektiva nyttigheter är det klart att CAP blir populärt.

Vice ordföranden: Därmed sluter vi dörren runt det andra blocket. Vi har nu alla gjort oss förtjänta av en liten paus, vi tänkte börja kl. 12.00 igen, precis i enlighet med programmet.

Vice ordföranden: Klockan är slagen 12, och vi ska gå över till block nummer tre. Det handlar om jordbrukets konkurrenskraft och landsbygdsutvecklingen i Sverige. Till vår hjälp har vi tre resurspersoner. Vi börjar med Harald Svensson från Jordbruksverket. Sedan har vi Palle Borgström från Lantbrukarnas Riksförbund, och därefter Staffan Bond från Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva. Vi avslutar med en frågestund. Var så god, Harald!

Harald Svensson, Jordbruksverket: Tack för ordet, herr ordförande! Jag tänker lägga upp dessa tio minuter på det sättet att jag gör en stark prioritering av tre olika områden. Det kommer att bli regelbördan, förgröningen – eller kanske mer allmänt en grönare politik – samt ökad konkurrenskraft, vilket också kommer att beröra landsbygdspolitiken och då inte minst frågorna kring miljö, klimat och energi.

Om vi raskt går till handling vill jag gärna börja med den administrativa bördan och komplexiteten i det förslag som finns nu. Jag försökte ta fram en standardfigur i Officepaketet att lägga in de olika komponenterna i. Det visade sig dock vara omöjligt att hitta en standardfigur som innehöll så många komponenter som jag behövde, så jag har dess värre delvis fått snickra till det själv. Eller, det kanske rent av är bättre – på det sättet ser det nämligen ytterligare lite mer komplext ut, kanske.

Vi ser här alltså ett antal moment i jordbrukspolitiken som man antingen adderar ovanpå varandra eller jämte varandra. Var och en förstår att detta kommer att bidra till en ökad komplexitet för stödmottagarna. Många av de begrepp som finns i bilden är nya. Det är alltså inte så att vi bara går vidare med de begrepp vi har använt oss av tidigare.

Efter EU-inträdet för Sveriges del har komplexiteten successivt ökat. Vi redovisade förra året en rapport från Jordbruksverket som heter *Vi har nått vägs ände*. Med detta menar vi att vi tycker att komplexiteten nu har blivit tillräckligt hög, eller kanske hellre *för* hög. I det arbete vi nu håller på med på landsbygdsområdet – ett tekniskt underlag för ett nytt landsbygdsprogram – har vi inriktningen att vi ska ha betydligt färre åtgärder än vi har haft i det hittillsvarande paketet. Helst borde de minska till hälften.

Jag bryr mig inte om att gå in på respektive delar; det har ni hört om tidigare i dag respektive läst om. Detta får alltså bli vidare funderingar. Fortfarande vill jag dock understryka behovet av minskad administrativ komplexitet. När jag tänker på den här frågan tänker jag utifrån stödmottagarnas perspektiv, men vi ser förstås också att de som ska hantera stöden får en svårare situation framför sig.

Nästa del av det jag tänker ta upp är frågan om förgröningen. Som vi har hört i dag innehåller detta tre olika moment – det är grödval, alltså diversifiering, permanent gräsmark och träda. Vi har gjort några bearbetningar av de underlag vi har och utgår från, alltså helt enkelt stödregistren.

Om vi tittar på just differentiering av grödor ser vi att som regelverket är specificerat innebär det att 20 procent av stödmottagarna i område 1 – det är alltså det sydligaste området – kommer att påverkas och får anpassa sin odling. I stödområde 5 – det är norra Sverige, skogsbygderna och en del mellanbygder i södra och mellersta Sverige – är det dock inte 20 procent utan ungefär en tredjedel av jordbrukarna som måste vidta åtgärder. Dessutom är det i högre grad de lite mindre företagen som påverkas, jämfört med de större företagen. De större företagen har ofta tillräcklig uppsättning av grödor.

De 20 procent respektive den tredjedel jag nämnde är förstas beroende av hur man gör grödeindelning och vilken definition man har för detta. Den är inte fastlagd, utan vi har gjort detta utifrån våra egna antaganden. Som vi har räknat är det högst hundra tusen hektar som kommer att påverkas av regeln.

Tidigare i dag har flera tagit upp frågan om att det är gemensamma regler för hela EU, och vi vet sedan gammalt att lokala problem inte löses med globala åtgärder. Med lokala problem menar jag självklart inte bara problem som är på ett företag, utan det kan vara inom en region. Likaväl menar jag med globala åtgärder inte nödvändigtvis åtgärder som ska träffa hela världen, utan det räcker med EU-området.

Det är klart att vi här har funderat lite grann på om man kanske inte skulle ha så starka regler på detta område. Skulle man kanske tänka bort en del områden i landet? Skulle man tänka speciellt för de företag som har miljöersättningar? Det tycker jag är den riktning vi borde gå i när det gäller den här frågan, det vill säga att inte ha så tydliga gemensamma regler. I stället ska det finnas större flexibilitet än vad vi ser i det nuvarande förslaget.

Vi har sedan en tid tillbaka delat in EU:s budget på jordbruksområdet i två pelare, pelare 1 och pelare 2. Frågan är om det inte är rätt bra om man försöker ha en någorlunda strikt åtskillnad mellan de två pelarna. Syftena är nämligen rätt olika. Nu talar jag inte om hur mycket pengar det ska finnas i respektive pelare utan mer om syftena för respektive pelare.

Pelare 1 har vi hittills använt för inkomststöd. Samtidigt får vi komma ihåg att vi om vi inför förgröningsreglerna kan komma i konflikt med möjligheten att betala ut miljöersättning. Det gäller alltså frågan om addition av ersättningar utan att man lägger på några extra krav utöver dem som finns i det första stödet.

Om vi går vidare till utjämning kanske jag inledningsvis borde påpeka att dagens gårdsstöd är frikopplat, och en fråga blir förstas direkt om frikopplingen har fått fullt genomslag ännu. Det tror jag inte att den har, utan det kommer säkert att dröja ytterligare en tid innan frikopplingen har fått fullt genomslag. Det måste man ha med i bedömningen av förslag om förändringar på det här området.

Olika stödrättsvärden menar jag främst är en fråga om produktionsinriktning och inte om geografi. Det är klart att geografin har betydelse, men produktionsinriktningen har större betydelse. Då är det förstas inte sällan mjölk- och nötköttsproducenterna som har höga stödrättsvärden, och det är tilläggsbeloppen som har gett detta. Ibland irriterar sig andra produktionsinriktningar på detta, så för säkerhets skull vill jag lägga till att det även är andra produktionsinriktningar som har kunnat få dessa tilläggsbelopp. Jag tänker då på socker- och stärkelseområdet.

Den ordning man införde 2005, med tilläggsbeloppen, har medfört att de företagare som har slutat med produktion av mjölk, nötkött och lammkött har fått behålla de höga stödrättsvärdena. En mycket berättigad fråga

är hur länge man kan låta de historiskt betingade ersättningarna fortgå. Som vi ser det nu bestämdes det på ett sätt i början av 2000-talet, och sedan skulle samma ordning kunna fortsätta fram till 2020, rent av. Det kan verkligen ifrågasättas om det kan vara rätt att resonera på det sättet.

Frågan blir hur vi ska ta hand om den här problematiken på bästa sätt. Nu tänker jag inte heller på ett tekniskt perspektiv på pelare 1 och 2, utan rent allmänt. Jag tar gärna utgångspunkt i att regeringen i en skrivelse till riksdagen säger att det ska finnas förutsättningar för ekonomisk tillväxt i hela landet. Jag vill särskilt betona att det är hela landet man säger där.

För att förutsättningarna för den ekonomiska tillväxten ska finnas tror jag att vi måste ha ett attraktivt landskap. Ett attraktivt landskap ges inte alltid i form av uteslutande granskog, utan det kanske borde lättas upp med några andra markanvändningar än så, till exempel åkermark eller i varje fall jordbruksmark. Förmodligen menar man med det attraktiva landskapet inte enbart ren markskötsel, utan det är något ytterligare utöver detta. Om vi säger att det är något ytterligare blir problematiken i skogsbygder och i många mellanbygder så klart att det krävs nötkreatur eller något annat djurslag som betar, och när vi talar om nötkreatur är vi givetvis direkt tillbaka till kött och mjölk.

Det vi på Jordbruksverket kanske funderar på i vårt remissyttrande är på vilket sätt vi skulle kunna utnyttja stödpaketet för detta. Då får metoden för detta bli någon form av LFA, eller vad vi vill kalla det. Man kan kanske i det här sammanhanget betona att det inte nödvändigtvis behöver vara så att syftet är att öka produktionen, utan syftet är att vidmakthålla produktionen av mjölk och kött i dessa områden.

Vice ordföranden: Då tackar vi dig, Harald, för detta inlägg. Vi går över till Palle Borgström.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Före lunchen berörde jag lite grann LRF:s arbete med strategierna, alltså livsmedelsstrategin och energistrategin. Vårt mål med den här delen av jordbrukspolitiken, alltså konkurrenskraft och landsbygdsutveckling, är att det ska gå hand i hand med de mål vi har i livsmedelsstrategin och energistrategin. Det finns inga motsättningar där, utan det handlar bara om att koppla ihop de två målen.

Ni kommer att märka att det går två röda trådar genom allt jag säger under det här passet. Det ena är konkurrenskraft, och det andra är att man ska gynna aktiva brukare. Den definition som finns på aktiva brukare tycker vi inte är speciellt träffsäker, och i vår värld handlar det egentligen inte så mycket om att exakt definiera vad som är aktiv och passiv brukare – det viktiga är att de stöd och ersättningar vi har är riktade mot aktivt brukande av åkermarken. Det är också det enda sättet för att få en acceptans från skattebetalarna.

Svenska lantbruksföretag måste ha en konkurrenskraft som är jämförbar med den i våra grannländer, annars kommer utvecklingen med en minskande svensk produktion och en ökad import att fortsätta. Det berör inte bara jordbrukspolitiken, utan det berör många fler politikområden, som skat-

ter, näringspolitik och fler ändå. LRF tror att konkurrenskraften bäst främjas genom företagsstöd i form av investeringsstöd eller startstöd. Vi ser hellre det än projektstöd och mer allmänna stöd till kompetensutveckling. De tenderar nämligen att gå mer till konsulter och dem som genomför utbildningarna än till dem som egentligen ska omfattas av det.

Kommissionens förslag påverkar i hög grad konkurrenskraften för jordbruket, framför allt vad gäller utjämningen av direktstöden och inte minst tilläggsbeloppen. Den del av förslaget som berör utjämning mellan medlemsländer tycker vi är en viktig fråga. Den berör inte Sverige så värst mycket, eftersom vi ligger på medelnivån. Vad gäller den frågan tycker vi att kommissionen har lagt fram ett väl avvägt förslag.

Sverige berörs dock mycket mer av utjämningen inom landet. Det berör framför allt mjölk- och nötköttsproducenterna vad gäller tilläggsbeloppen, men det berör också stärkelse- och sockerbetsodlare. Det är ganska stora belopp – totalt 2 miljarder kronor. För mjölkföretag i region 4 och 5, alltså mellanbygd och skogsbygd, är tilläggsbeloppen ibland hälften eller mer än hälften av vad gårdsstödet är. När vi ändrar i detta berör det alltså lönsamheten och förutsättningarna för ganska många lantbruksföretag. Därför är det viktigt att denna förändring görs på ett sådant sätt att företagen i framför allt skogs- och mellanbygder inte påverkas negativt. Det är inte helt enkelt.

Som jag sade har vi fokus på aktivt brukande. Om man skulle ta tilläggsbeloppen och direkt lägga ut dem på gårdsstödet skulle en effekt vara att det blir ännu mer intressant att passivt bruka sin mark – att inte arrendera ut den utan behålla den själv, sköta den väldigt extensivt och lyfta dessa stöd. Det får alltså en ganska kontraproduktiv effekt om man skulle göra så.

Vi inser problematiken i att hålla på och betala ut stöd som grundar sig på en produktion som ligger väldigt långt tillbaka i tiden och i vissa fall till och med har upphört. Det krävs en förändring av systemet, men det krävs att vi förändrar det på ett klokt sätt. I vår värld handlar det om att kunna flytta de tilläggsbelopp som bygger på historiska fakta och hitta ett system där de stannar i respektive bransch och träffar aktiva lantbrukare samt flyttar med i takt med att strukturförändringen pågår i respektive bransch.

En del av detta som man kan fundera på är att behålla de regioner vi har eller någon form av regionindelning i Sverige. Det medverkar till att stöden träffar där vi vill att de ska träffa. En annan komponent i lösningen är ett kraftigt förstärkt LFA-stöd. Det handlar både om att utöka LFA-området och att öka stödnivåerna inom LFA-stödet. Vi kan konstatera att det inte finns en lösning på detta som passar i hela landet. Det som passar i region 4 och 5 av gårdsstödsregionerna passar förmodligen inte i region 1 och 2. Vi får alltså vara öppna för lite olika lösningar. I de lite mer intensiva slättnområdena är det viktigt att vi i grunden har ett direktstöd som gör att dessa områden är konkurrenskraftiga med länderna runt omkring oss.

Vi tror att en del av lösningen för tilläggsbeloppen kan vara att öka investeringsstödet. Det har en stor träffsäkerhet, och det bidrar också till att utveckla jordbruket vad gäller såväl rationalitet som miljövänlighet, framför allt inom animalieproduktion. LRF tror inte heller att vi generellt ska säga helt nej till kopplade stöd. Som jag sade behövs det flera olika åtgärder för att kunna flytta tilläggsbeloppen utan att vi påverkar konkurrenskraften alltför mycket. Då får vi nog vara öppna för flera olika möjligheter för att kunna ha så hög träffsäkerhet som möjligt.

En annan sak som behöver ses över i skenet av detta är hävdkraven för åkermark. De bör höjas. Det ska inte vara möjligt att väldigt extensivt bruka en vall, alltså putsa av den, och ändå lyfta vallstöd. Det bör i stället ställas krav på att det faktiskt produceras något som skördas och bortförs från fältet.

Vi ser inte att det finns någonting att vinna på en politik som gör att vissa områden eller sektorer halkar efter, utan ska vi ha en framgångsrik jordbrukspolitik och ha acceptans för den behöver den gynna ett aktivt jordbruk i hela landet. Vad gäller landsbygdsutvecklingen tror vi att den bäst gynnas av att vi har aktiva och lönsamma företag samt möjligheter för ungdomar att faktiskt ha en verksamhet som är bärande. Att bara ge stöd lockar inga ungdomar att bo kvar på landsbygden.

Återigen, det är samma slutsats som jag drog tidigare: En minskande livsmedelsproduktion i Sverige är ett allvarligt hot mot vi att uppnår våra miljömål. Det innebär bara att vi exporterar miljöproblemen i stället för att lösa dem. För detta måste vi använda jordbrukspolitiken, men det handlar också om flera andra politikområden som måste hjälpa till. Det är till exempel skatter och tillståndshantering, som är ganska komplicerad i dag, samt djurskyddslagstiftning, som är ett viktigt område där vi dock ibland inte riktigt träffar de målsättningar vi har satt upp.

Vice ordföranden: Tack för ditt inlägg, Palle! Vi växlar över till Staffan Bond.

Staffan Bond, Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva: Jag ska börja med att hälsa från Inez Abrahamzon, min ena ordförande som skulle ha pratat här i dag. Tyvärr blev hon krasslig. Jag hoppas att hon nu har landat hemma i Latikberg uppe i Västerbotten.

När det gäller den nya politiken – CAP och reformen – är vi i Hela Sverige ska leva förhållandevis kritiska. Jag kan dock börja med att säga någonting vi ändå tycker är rätt bra. En sådan sak är ambitionen att det ska vara en grönare politik, även om vi kanske inte tycker att effekten riktigt nås. Man säger också att det finns möjligheter till viss nationell anpassning efter ambitioner och förutsättningar, men det är långt ifrån tillräckligt. Vi är i grunden positiva till att man jämnar ut direktstöden, men det är klart att man måste kolla väldigt noga på konsekvenserna på olika håll och kanter.

Samordningen mellan fonderna, om jag tar det först, är någonting som inte bara rör jordbrukspolitiken och landsbygdspolitiken utan även de andra politikområdena och fonderna. Där har vi sett hur vårt verkliga intresseområde, alltså lokal utveckling, har fallit mellan stolarna på ett väldigt olyckligt sätt i den här programperioden. Detta måste bli bättre i nästa period. Det gäller alltså stora saker som bredband till byarna, för att ta ett exempel.

Leader var på väg att i alla fall ifrågasättas under en period. Nu vidareutvecklar man Leader i de nya förslagen till politik. Det ska omfatta alla fonder, och det tycker vi är väldigt bra.

Det finns som sagt bra saker, men vi menar att detta inte är ett komplett program för landsbygdens utveckling. Det är möjligtvis, om man är positiv, en lite grönare jordbrukspolitik. Det är ingen kursändring mot ett hållbart samhälle, som vi anser att det borde vara. Vi tycker, som många andra har sagt här i dag, att miljöprofilen är mer kosmetisk eller kanske till och med illusorisk.

Vi tycker att detta i stort sett är en fortsättning på en inslagen linje mot centralisering, storskalighet och avfolkning av skogsbygderna. Vi tycker inte att man uppmärksammar småföretagandet rent allmänt – det gäller service, infrastruktur och allt annat som är väldigt viktigt för ett bra liv på landsbygden. Vi saknar lite mer offensiva skrivningar om att mobilisera landsbygdens folk och krafter, samt i övrigt coaching, rådgivning och utbildning, vilket ligger utanför det mer traditionella jordbruket. Där finns det stora brister i det nuvarande programmet, och Leader har definitivt inte klarat den uppgiften under den här programperioden.

Såvitt vi kan förstå finns inte längre jämställdheten som ett horisontellt mål. Hela Sverige ska levas ska bli Sveriges mest jämställda organisation. Vi har höga ambitioner, och vi tycker förstås att detta också borde genomsyra jordbruks- och landsbygdspolitiken på ett riktigt bra sätt.

Sedan kan jag konstatera att vi – trots att det kanske finns vissa ambitioner om förenklingar och trots att Jordbruksverket står i allt vad de orkar för att försöka förenkla programmet – ändå ser att detta kommer att bli ett väldigt komplicerat regelverk även under nästa period. Om jag i första hand uttalar mig för våra 5 000 lokala utvecklingsgrupper runt om på landsbygden – det vi kallar byarörelsen – menar vi att det under den period som nu kommer krävs en radikalt förbättrad coaching, rådgivning och utbildning. Det skulle Leader kunna klara om man får klart mandat att göra det samt tillräckligt med resurser.

Vi menar också att man måste tänka mer strukturellt – bygga starka strukturer och inte bara ha de kortvariga projekten, som är väldigt komplicerade att hantera för små organisationer på landsbygden. Det gäller att bygga strukturer för inflytande, stärkt kapacitet och en stärkt lokal ekonomi. Detta måste ske betydligt mer systematiskt än hittills.

Vi företräder den första samhällsnivån, och vi vill att man ska ha ett starkt civilsamhälle som står närmast medborgarna och under kommunen. Vi menar också att man i ekonomiskt hänseende ska stärka lokalsamhället, och vi ser nu hur man etablerar bygdebolag och liknande runt om på landsbygden. Det är inte bara i Trångsviken, utan det finns på många andra ställen. Man ska jobba mer systematiskt med att stärka den typen av strukturer på landsbygden. Det gäller även andra saker, som bymacken, om man tar ett exempel. Man etablerar alltså de nya strukturerna i det utrymme som de stora drakarna lämnar efter sig på landsbygden.

Om jag tar ett annat exempel måste man också arbeta mer med vindkraftsetableringarna. Det har varit väldigt positivt att lantbrukare har kunnat etablera snurror på sina marker. Om man tar skogslandet norröver, där det i dag etableras och planeras väldigt stora parker, är det dock mycket lite som kommer tillbaka till de lokala bygder som berörs. Det är sådant som måste tas med i politiken på ett tydligare sätt. Att bygga strukturerna ser vi som en väldigt innovativ del av politiken.

När det gäller att förenkla regelverket och ge de små aktörerna bättre möjligheter är det en massa olika saker som krävs – bättre förskott, klumpsummor, stickprov, ideell medfinansiering rakt igenom och så vidare. Det är alltså ett batteri av åtgärder som är nödvändiga. I dag är regelverket nämligen så snårigt att de små har mycket svårt att ta sig igenom – många ger upp och orkar inte söka stöd när de har upptäckt hur besvärligt det i realiteten är.

Avslutningsvis menar vi att det ska vara mer pengar till allmän landsbygdsutveckling och till de utsatta bygderna. Det handlar alltså om hur man fördelar resurserna inom jordbrukspolitiken. Vi ser en viss risk här – vi tycker också att man ska ha mer miljöpengar i pelare 2 och fördela om på det sättet, men vi ser även en risk för att det blir bara miljö i pelare 2 och väldigt lite av vad vi kallar allmän landsbygdsutveckling, alltså det som ligger utanför miljön, om man menar att det är inom denna pelare miljön ska klaras.

Vi tycker också att det är viktigt med service och infrastruktur. Vi tycker att gleshet, folkminskning, arbetslöshet och sådant ska ge resurser i fördelningen av pengar så att man inte fördelar pengarna till exempel som man har gjort genom Axel 3 och även i Leader, nämligen till förhållandevis befolkningstäta bygder.

Vice ordföranden: Tack, Staffan! Vi övergår till frågor från utskottets ledamöter. Jag tror att vi direkt från början tar två frågeställare i stöten. Först ut är Helene Petersson från Socialdemokraterna och Anita Brodén från Folkpartiet.

Helene Pettersson i Umeå (S): Tack för föredragningarna.

Jag har två frågor. Den första riktar sig till LRF. Vi har många önskemål om förändringar i det förslag som föreligger nu, men om det skulle klubbas igenom som det är vad är worst case scenario? Vad kommer att hända med det svenska jordbruket framför allt ur ett skogslänsperspektiv? Vad ser du framför dig?

Min andra fråga riktar sig till både LRF och Landsbygdsnätverket.

Vilket av förslagen ser ni som värst ur vårt perspektiv? Vilket förslag skulle ni önska att man lade mest politisk kraft på att ändra?

Anita Brodén (FP): Jag riktar min fråga till samtliga, så får vi se vilka som har möjlighet att svara.

Harald Svensson från Jordbruksverket ställde en fråga till oss alla: Hur säkerställs ett attraktivt landskap i glesbygd?

Jag skulle vilja göra ett tillägg: Hur säkerställs ett attraktivt *och hållbart* landskap i glesbygd?

Det svar som Harald gav var ungefär att vi ska utnyttja regionala stöd mer än tidigare.

Har vi inga ytterligare verktyg i lådan? Flera av oss som sitter här är också ledamöter i Miljömålsberedningen. Hur kan vi koppla ihop arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålen med en process där vi ska besluta om EU:s gemensamma jordbrukspolitik? Det borde finnas kopplingar till att exempelvis biologiskt säkerställa den biologiska mångfalden. Det skulle jag vilja höra lite om.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Vad händer med jordbruket? Jag har inga detaljerade konsekvensbeskrivningar att presentera, men jag har sett några som är gjorda på olika områden. Svensk mjölk har gjort en beräkning av vad som händer på mjölksidan. Om man genomför det förslag som föreligger skär man bort ungefär 20 procent av stödet i hela paketet, inte bara tilläggsbeloppet. Det slår givetvis lite olika på olika företag.

När det gäller nötkött rör det sig om ännu större belopp. Den stora delen av tilläggsbeloppen finns inom nötköttsproduktionen, och det är en produktion som redan i dag för en tynande tillvaro. Om man tar bort en miljard kronor från en sådan bransch får det naturligtvis stora konsekvenser.

Vi stänger nu Sveriges största ysteri i Falkenberg. Det är en väldigt effektiv anläggning som producerar en ost som säljs med bra lönsamhet i Sverige. Man kan vända och vrida på argumenten hur många varv som helst. Det slutar ändå med att man konstaterar att det inte finns råvara i Sverige för att producera den här osten. Därför får det konsekvenser inte bara för bönderna utan också för leden före och efter bonden. Det handlar inte bara om bondens lönsamhet utan också om sysselsättningen i Sverige.

Om vi ska koncentrera oss på vad som behöver ändras är det de två frågor som jag har berört mest, nämligen förgröningskraven och hur vi hanterar tilläggsbeloppen och utjämningen inom Sverige.

Vice ordföranden: Anitas fråga riktade sig ju till alla tre föredragshållarna, både Landsbygdsnätverket och Jordbruksverket.

Harald Svensson, Jordbruksverket: Jag var synnerligen översiktlig i min presentation och tog utgångspunkten i det attraktiva landskapet. Jag ser det som en kollektiv nytthet.

Det finns naturligtvis frågor runt detta. Det finns andra miljövärden som vi bör tänka på. Vi kanske också bör tänka på frågan om växtnärläcksage. I det sammanhanget är det inte något större problem. Biologisk mångfald är kanske den viktigaste frågan om vi tänker på glesbygdens problem.

Jag har undvikit att i dag prata alltför preciserat om miljöersättningar. Jag förutsätter att Jordbruksverket senare återkommer i den frågan. Vi får se hur vårt förslag kommer att se ut.

Staffan Bond, Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva: Det är helt rätt att det är i glesbygd och skogsbygd som kulturlandskapet förfaller och att det är där som det krävs insatser. Därför måste man styra mer av resurserna till den typen av bygder.

Vi tror att man måste släppa in fler aktörer på banan. I skogsbygderna i Norrlands inland är det ganska långt mellan de aktiva jordbrukarna. Det krävs insatser från många andra för att vi ska klara kulturlandskapet, exempelvis från våra lokala utvecklingsgrupper, föreningslivet och kommunerna. Man måste nog tänka lite vidare. Det kan handla om att planera och dra i gång processer medan de som har maskinerna får göra jobbet. Det behöver inte alltid vara jordbrukare; det kan vara andra ibland.

Man måste se lite vidare än vad man har gjort om man ska klara kulturlandskapet i skogsbygderna.

Kew Nordqvist (MP): Jag vänder mig till Jordbruksverket i första hand, och kanske i viss mån till LRF. Det är en klassisk frågeställning. Hur kan man undvika att stöden kapitaliseras i form av högre markvärden och arrendevärden och försvårar för inträdet av nya lantbrukare – förutom dem som får ärva mark och stödrätter?

Irene Oskarsson (KD): Tack för föredragningen. Jag har tyvärr inte kunnat lyssna på hela – ibland rår man inte över kommunikationerna till Stockholm.

Jag har en fråga till Harald Svensson. Vad mer kan man göra för att bli ännu striktare? Du efterlyste en tydlighet och att vi blir tydligare i en strikt bild av pelare 1 och pelare 2, och att vi jobbar tydligt och genomskinligt. Vad mer skulle kunna göras?

Jag har också en fråga till LRF och Staffan Bond. Finns det en inbyggd konkurrens i det ni säger? Var ska vi prioritera resurserna för att få landsbygden att leva? Hos primärproduktionen eller hos övriga aktörer?

Harald Svensson, Jordbruksverket: Jag börjar med frågan om kapitalisering. Vi menar att värdena på jordbruksmarken har gått upp till följd av gårdsstödsreformen som gjordes 2005. Det gäller både i slättbygd med höga markvärden och i skogsbygd med låga markvärden.

Samtidigt måste vi komma ihåg att även om ökningen är hög i skogsbygd, procentuellt sett, är den väldigt låg i kronor räknat. Även om det skulle bli ytterligare markvärdeshöjningar kanske markvärdena inte kommer att bli så höga som krävs för att de ska användas för aktiv produktion. Jag är medveten om att det kommer att medföra kapitalisering i skogsbygd, men eftersom man utgår från så låga nivåer vill jag påstå att det inte är något större problem.

När det gäller slättbygdens jordbrukare har vi en helt annan problematik, men det ligger utanför den här frågan.

Irene Oskarsson ställde en fråga om pelare 1 och pelare 2. Vi borde kanske diskutera målen för jordbrukspolitiken innan vi alldeles för mycket ägnar oss åt hur detta ska lösas. Det måste naturligtvis i sinom tid lösas ekonomiadministrativt. – Det kanske var det första näsvisa svaret på frågan.

När vi ändå bestämmer de här två pelarna bör vi inte då försöka ha en tydlighet mellan den ena och den andra pelaren? Jag menar då att pelare 2 ska användas för till exempel miljöersättningar, konkurrenskraftsåtgärder och landsbygdsutveckling.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Jag ska först flika in ett svar till Anita Brodén om hur man säkerställer en attraktiv hållbar landsbygd. Vi tror att det bara finns ett sätt, nämligen konkurrenskraftiga företag på landsbygden. Det hjälper inte att ge stöd till det ena eller det andra om det inte finns en ekonomiskt sund och miljömässigt hållbar verksamhet.

Hur man ska undvika att stöden kapitaliseras är ingen enkel fråga. Om man riktar stöden till investering och start kapitaliseras de inte i åkermarken. Startstöd underlättar givetvis för unga att ta sig in i branschen. Vi behöver en förnygring i svenskt lantbruk.

Enligt vårt sätt att se på detta finns det ingen konkurrens om hur man använder pengarna till landsbygdsstödet. Men det är livskraftiga och konkurrenskraftiga företag som är grunden i en levande landsbygd.

Staffan Bond, Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva: Man kanske ska erkänna att det finns en viss konkurrens. Det handlar ju om en begränsad mängd pengar. Vi från Hela Sverige ska leva är mycket positiva till primärnäringarna och jordbruket. De areella näringarna är basen för omställningen till ett hållbart samhälle. De är kolossalt viktiga för hela vår landsbygd. Men det räcker inte.

På sina håll är det ganska långt mellan den typen av företagare. De kan inte ensamma svara för att klara kulturlandskapet eller utvecklingen i sin bygd och kanske hela kommuner och landsdelar. Det krävs även andra insatser. Jag nämnde bredband. Det är ett diskussionsämne. Man har anslagit en hel del pengar från landsbygdsprogrammet till bredbandsutbyggnad. Vi hade hellre sett att det hade kommit från någon annan del av statsbudgeten eller från något annat EU-program. Men när de pengarna inte plockades fram var vi pragmatiska och tyckte att man skulle ta dem från landsbygdsprogrammet. Det stjal naturligtvis resurser från andra delar av programmet, men om det inte kommer fram pengar för investeringar i infra-

struktur och service från andra delar av budgeten ser vi att åtminstone de mindre investeringarna ska tas från ett landsbygdsprogram där det finns gott om resurser för den typen av åtgärder.

Staffan Danielsson (C): Herr ordförande! Det finns ett riksdagsmål som säger att den svenska jordbruksnäringen ska vara konkurrenskraftig. Min fråga gäller era bedömningar av hur väl det är uppfyllt och hur utvecklingen kommer att bli.

Den svenska livsmedelsproduktionen har minskat med upp mot en tredjedel de senaste 25 åren. Importen har ökat med 25 procent och står för över 45 procent av konsumtionen. Ekoproduktionen har ökat till 5 procent – en kraftig ökning. Hela minskningen ligger på det vanliga jordbruket som står för 95 procent av produktionen.

Nu har vi CAP-reformen. Det är kraftigt höjda skatter på drivmedel på gång för jordbruket med en halv miljard kronor. Det finns skattehöjningsförslag i riksdagen för jordbruket. Hur bedömer ni utvecklingen av det svenska jordbrukets konkurrenskraft de närmaste åren? Kommer importen att fortsätta att öka eller kommer utvecklingen äntligen att brytas? Riskerar Sverige att snart köpa över hälften av sin livsmedelskonsumtion på en världsmarknad där behoven är väldigt stora i många länder eller kommer vi att kunna vända utvecklingen med den CAP-reform som är på gång?

Jens Holm (V): Herr ordförande! Jag har två frågor. Den första till Jordbruksverket. Jag ser att Harald Svensson har med sig goda medarbetare. Någon av dem kanske kan svara. Det gäller djuren. Jag har inte blivit direkt ombedd att prata om det, men jag passar på att fråga om Jordbruksverket har gjort någon analys av hur CAP-reformen kan påverka djurskyddet. Kan vi politiker lägga in något i reformen för att göra det bättre för djuren?

Min andra fråga går till Palle på LRF. En helt avgörande faktor för att det ska finnas något folkligt stöd för EU:s jordbrukspolitik är att människor kan granska de subventioner som går till jordbruket – det är som bekant väldigt stora summor. I en dom från EU-domstolen i ett tyskt fall för drygt ett år sedan sade man att man inte fick offentliggöra mottagarna av det EU-stöd som den domen handlade om. I Sverige har vi varit bra på att offentliggöra alla som tar emot EU-stöd. Jag tror att vi offentliggör alla bidragstagare. Det tycker jag är bra. Om Sverige också skulle få en sådan dom på sig skulle det innebära att journalister och andra inte kan granska vilka som tar emot EU-bidrag. Det ser jag som ett stort problem.

Vi i Vänsterpartiet vill att den svenska regeringen ska driva att det ska skrivas in i CAP-reformen att alla som tar emot bidrag ska vara beredda att offentliggöras. Har LRF någon synpunkt på det? Många av era medlemsorganisationer tar ju emot sådana här bidrag.

Harald Svensson, Jordbruksverket: Det gäller alltså frågan om konkurrenskraftig produktion.

Vilka är utmaningarna som svenskt jordbruk står inför de närmaste tio åren?

Det är uppenbart att det finns länder som vill framstå som större exportörer av jordbruksprodukter. När det gäller grödor är det inte minst Sydamerika. I fråga om animalieproduktion är det sådana produktionsgrenar som inte är direkt arealberoende som kyckling och griskött. Det är helt uppenbart att de länderna kommer att utöva kraft mot EU:s jordbruk och därmed även mot Sveriges. För att Sveriges jordbruk ska kunna behålla sin ställning fordras en fortsatt omstrukturering och produktivitet utveckling av jordbruket.

Det är frågor som inte är direkt sammankopplade med det reformförslag som vi diskuterar nu.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Jag kan ge ett kort svar på Staffan Danielssons fråga. Om vi genomför det här beslutet så som förslaget nu ser ut kommer vi ännu längre från riksdagens beslut. Det är väl en del av den konsekvensbeskrivning som Helene Petersson efterlyste tidigare. Vi kommer att tappa produktion, och vi kommer att ha en ökad import till Sverige om förslaget genomförs utan några justeringar.

Vi har självklart ingenting emot ett offentliggörande av stöd.

Jens Holm (V): Jag hade en fråga om djurskyddet. Har Jordbruksverket något svar på den?

Leif Denneberg, Jordbruksverket: Vi har inte gjort några större analyser när det gäller djurens välfärd. Det är helt klart att det finns utrymme för sådana åtgärder inom landsbygdsprogrammet. Grisstödet är ett välfärdsstöd som är ett driftsstöd. Det är ett exempel. Annat som man kan fundera vidare på är olika typer av investeringsstöd som riktar sig till både djurskyddsområdet och djurhälsoområdet i form av biosäkerhetsåtgärder och annat.

Jan-Olof Larsson (S): Jag knyter an till den fråga som Irene hade till Jordbruksverket om striktare gränser. Ministern vill gärna flytta pengar från pelare 1 till pelare 2. Jag frågade om han ser en möjlighet att det kan glida åt andra hållet. Det är ju många som är för att man flyttar från ettan till tvåan.

Om det inte blir strikta gränser finns det då en risk att det glider pengar mellan de båda pelarna?

Johan Hultberg (M): Tack alla ni som har kommit för att ge oss information och synpunkter. Det är värdefullt.

Min fråga är lite tvärt emot Helene Peterssons fråga. Hon frågade vad vi politiker ska verka för att förändra. Min fråga är: Vilka delar ska vi verka för att ha kvar?

Det är en allmän fråga till alla som känner sig manade att svara.

Tina Ehn (MP): Nu ställer jag en fråga som borde ha ställts i början.

Vi har hört mycket om landsbygdsutveckling och vi har kommit in på andra områden. LRF sade att det som kommer att leda till att vi har en hållbar landsbygdsutveckling är konkurrenskraftiga företag. Det kan man hålla med om på företagarnivå.

Vad betyder ordet konkurrenskraft i ett vidare perspektiv? Vad betyder det för den hållbara utvecklingen, och vad betyder det för landsbygden i Sverige? Då kommer de värderingar in som vi hörde från Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva. Vi behöver ha företag som har bredband. Vi behöver ha ett jämställdhetsperspektiv.

Man kan fundera på om EU:s jordbrukspolitik för den diskussionen eller om det oftast handlar om enbart den ekonomiska konkurrenskraften för jordbruksföretagaren.

Harald Svensson, Jordbruksverket: Frågan handlade alltså om strikta gränser mellan pelare 1 och pelare 2 och om pengar kan börja flyta fritt. Ungefär så tror jag att frågan löd.

Nej, det tror jag inte. Vi bör tänka på att gemene man kan förstå skillnaden mellan de olika pelarna. Sedan kommer det säkert alltid att finnas ett ekonomiadministrativt system bakom detta som kommissionen lägger fast.

Något som vi på Jordbruksverket möjligen kan få anledning att fundera över är att efter hand som antalet åtgärder blir fler blir det också fler budgetar att följa. De kanske dessutom är regionalt fördelade. Så, visst blir det problem.

En annan fråga gällde vad vi bör bejaka. Jag tycker att jag har varit tydlig med att det är ekonomisk tillväxt i hela landet som ska följas av hållbarhet i övrigt. I ett senare svar preciserade jag att vi har de tre hållbarhetsdimensionerna ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling. De tre måste vi givetvis följa. Vi ser landsbygdsprogrammet som ett verktyg för detta.

Därmed har jag svarat även på Tina Ehns fråga.

Håkan Wirtén, Världsnaturfonden: Jag ska svara på Johan Hultbergs fråga. Eftersom det är en uppenbar risk med det här upplägget att det är pelare 2 som är hotad är svaret: Försvara pelare 2.

Staffan Bond, Landsbygdsnätverket Hela Sverige ska leva: Eftersom programmet ska svara mot en massa mål och ambitioner, bland annat social hållbarhet, tycker vi att man inte klarar det inom pelare 1. Vi är av den uppfattningen att mer resurser ska föras över till pelare 2 och kunna användas till annat än miljön även miljön är jätteviktig – till sådant som vi kallar social hållbarhet.

Palle Borgström, Lantbrukarnas Riksförbund: Först till frågan om vad vi ska behålla av den politik vi har i dag. Det är väsentligt att vi behåller den nationella medfinansieringen. Hela pelare 2 bygger på den. Som ni har hört i dag har vi alla ambitionen att ytterligare utnyttja pelare 2. Det medför att vi måste satsa mer nationell medfinansiering i den pelaren.

Sedan till frågan om vad som är konkurrenskraftiga företag. I vår värld är det företag som är ekonomiskt och miljömässigt hållbara. Det är det som jordbrukspolitiken handlar om. Man kan väva in ytterligare argument. Det finns naturligtvis inte någon ungdom som är beredd att satsa på att driva ett företag på landsbygden om det inte finns någon skola där och om det inte finns någon som vill leva tillsammans med en för att folk har flyttat till staden.

I grunden gäller att om vi har konkurrenskraftiga företag för det med sig efterfrågan på skola och annan service, även bredband.

Vice ordföranden: Därmed är vi klara med frågorna. För avslutningen lämnar jag ordet till Johan Löfstrand:

Johan Löfstrand (S): Jag vill tacka alla för en bra dag. Miljö- och jordbruksutskottets ledamöter har fått en bra inblick i EU:s gemensamma jordbrukspolitik och vad reformeringen kommer att innebära.

Den här typen av utfrågningar är viktiga för oss. Det är viktigt för att vi ska bygga upp en kunskapsbas, men det är också viktigt att få intryck från olika delar av samhället. Det här är komplexa frågor. I dagsläget vet vi inte hur det kommer att påverka Sverige. Vi vet inte hur det kommer att påverka övriga EU. Därför är det väldigt bra att få den här möjligheten till kunskapsinhämtning.

De här samtalen kommer att fortsätta. När vi går härifrån tar vi med oss samtalen och diskussionerna. Men det är bra om vi också tar med oss namn och visitkort så att vi kan fortsätta diskussionerna.

Det är viktigt att både regeringen och vi i utskottet är lyhörda för vilka effekter en ny jordbrukspolitik i EU kan få i Sverige. Tillsammans kan vi påverka så att vi får en inriktning och en politik som vi vill ha.

Jag är övertygad om att det protokoll som kommer från dagens sammanträde blir värdefullt som en minneslapp för oss som har deltagit här i dag. Men det är också värdefullt för att vi ska kunna ha en bredare diskussion med människor som inte har deltagit här i dag.

Slutligen vill jag än en gång tacka för allas deltagande, speciellt inbjudna talare som har möjliggjort dagens program och lyft fram och förgyllt de olika blocken. Tack för dagens utfrågning.

BILAGA 4

Bilder från offentlig utfrågning om reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik

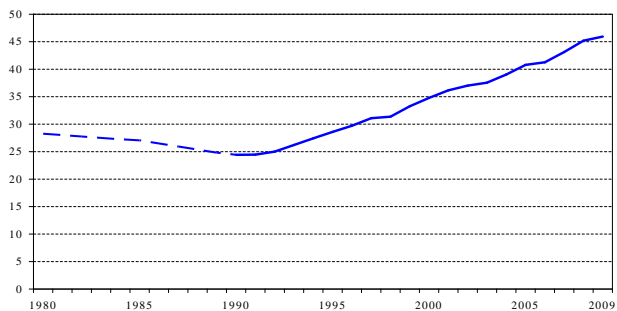

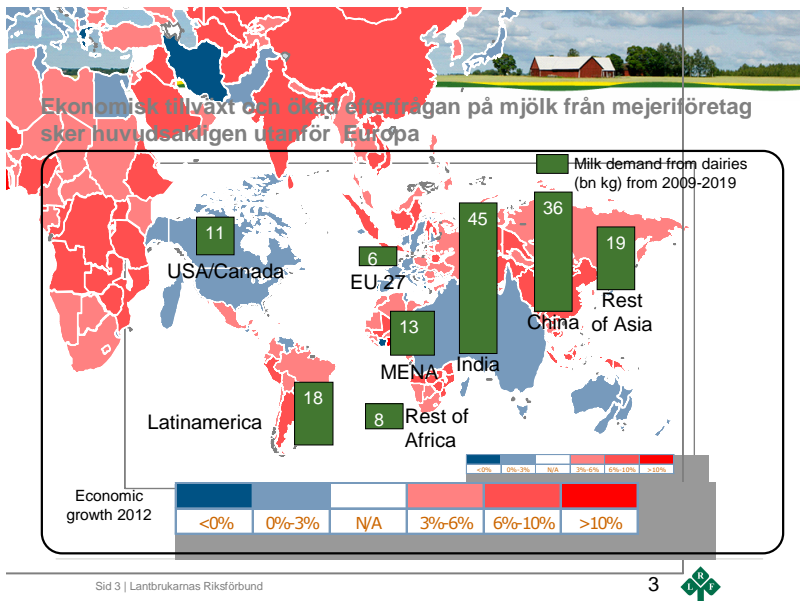
Palle Borgström, LRF

Seminarium om CAP i Riksdagen den 21 februari 2012

Importens andel av livsmedelskonsumtionen i Sverige 1980-2009, %

- Förgröning – riskerar att bli en administrativ mardröm utan miljöeffekt
- Miljöersättningar – fortsatt med samma koncept men förenkla
- Lantbrukarna måste ha förtroende för politiken – det är de som ska göra jobbet!

- Konkurrenskraft är a och o för hållbarhet
- Politiken måste gynna aktiv produktion
- Måste se till helheten för lantbruket – ingen sektor gynnas av att en annan halkar efter

Sid 5 | Lantbrukarnas Riksförbund

Gun Rudquist, Naturskyddsföreningen:

Ge oss kraft
att förändra
Pg.901906-2

Naturskyddsföreningen

Framtida CAP – steg på vägen

Framtida CAP – steg på vägen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.901909-2

Naturskyddsföreningen

- Grundad 1909
- Demokratisk, ideell förening
- 192 000 medlemmar
- 24 länsförbund, 280 kretsar
- Riksstämman beslutar om verksamhet och utser styrelsen
- Kansli 85 anställda
- Budget ca 160 mkr

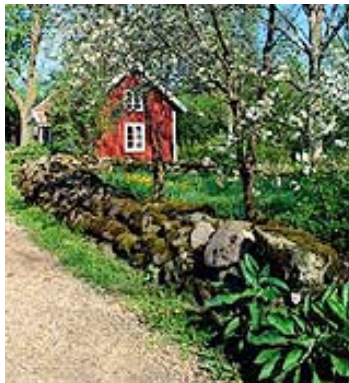
Framtida CAP – steg på vägen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.901909-2

Mål:

CAP ska ersätta kollektiva
nyttigheter och andra
sammällsmål

samtidigt som PPP används

Framtida CAP – steg på vägen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.901909-2

Reformförslaget

”två steg bakåt och ett fram”

fokus på konkurrenskraft och lönsamhet på bekostnad av miljö och landsbygdsutveckling

avbryter tidigare trend att förstärka pelare två och skär ner pelare ett

samtidigt som man urholkar landsbygdsprogrammet på miljö

Framtida CAP – steg på vägen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.901909-2

Givet EU:s brist på reformer – vad ska Sverige driva?

Förgröningen – får inte bli argument för att ha inkomststöden kvar

Omfördelningen mellan och inom länder

Betesmarker – tillåta träd

Mer pengar till LBP

Framtida CAP – steg på vägen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.501908-2

LBP:

Svensk medfinansiering –
inte minska

Miljöersättningar – öronmärk
budget minst som idag

Betala mer för betesmarker
o ängar

Försäkringar hanteras av
marknaden

Jordbrukspolitiken från 2014

Utfrågning i Riksdagen den 21 februari 2012
Chefsekonom Harald Svensson, Jordbruksverket

Viktiga frågor

- Regelbördan
- En grönare politik
- Ökad konkurrenskraft

2012-04-23

Kommer huset att hålla?

Capping

Kopplade stöd
Företagsstöd

Tvär villkoren

Områden med naturliga begränsningar *Miljöersättningar och gamla LFA*

Grundstöd

Förgröning

Småbrukarstöd

Aktiv brukare

Unga brukare

2012-04-23

Förgröning

- Regler om grödval, permanent gräsmark och träda.
- Gemensamma regler för alla jordbrukare i EU.
- I allmänhet inte effektivt att lösa "lokala" problem med "globala" åtgärder.
- Den svensk-finska initiativet ett steg i rätt riktning.
- Gränslinjen mellan pelare 1 och 2 suddas ut.

2012-04-23

Utjämnning av stödrättsvärden

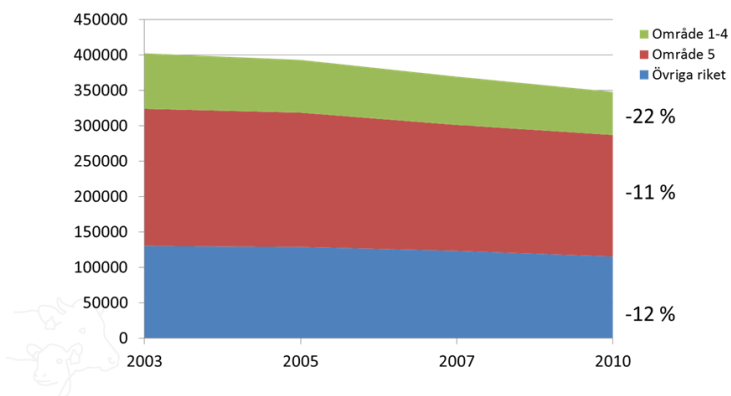
- Olika stödrättsvärden är främst en fråga om produktionsinriktning och inte geografi.
- Inte sällan har mjölk- och nötköttsproducenter höga stödrättsvärden.
- Detta gäller även de som upphört med mjölk och kött.
- Hur säkerställa ett attraktivt landskap i glesbygd?
Utnyttja regionala stöd mer än tidigare.

2012-04-23

Antal mjölkkor

2012-04-23

Åtgärder ska vara effektiva!

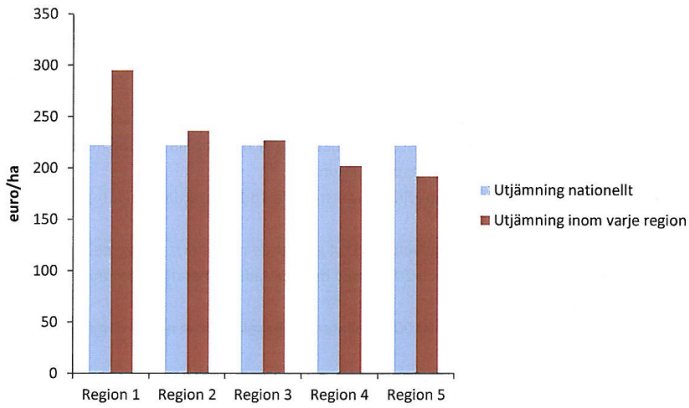
- Landsbygdspolitiken, exempel på idéer:
 - Kunskapsöverföring – statens roll i rådgivningen
 - "Klimat- och energieffektivitet" – bl a grödval, produktionsmetod och biogas

2012-04-23

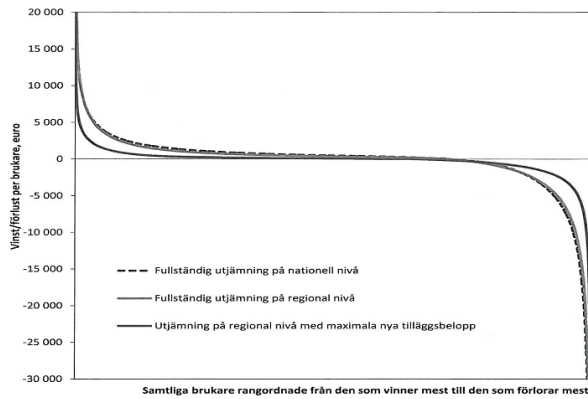
Utjämning

2012-04-23

Verkan av utjämning

2012-04-23